

RiHEI

ინოვაციების კომერციალიზაცია და რეგიონული გავლენა RRI-სა და ახალგაზრდული სამოქალაქო მეცნიერების მეშვეობით

www.rihei.eu

CC BY NC SA

Co-funded by the European Union

FACULTY OF MANAGEMENT University of Lodz

TUM int TUM International GmbH The University Company

MARTIN-LUTHER UNIVERSITÄT HALLE-WITTENBERG

KUTAISI INTERNATIONAL UNIVERSITY

RiHEI

ინოვაციების კომერციალიზაცია და რეგიონული გავლენა RRI-სა და ახალგაზრდული სამოქალაქო მეცნიერების მეშვეობით

www.rihei.eu

შესავალი

CC BY NC SA

Co-funded by the European Union

FACULTY OF MANAGEMENT University of Lodz

TUM int TUM International GmbH The University Company

MARTIN-LUTHER UNIVERSITÄT HALLE-WITTENBERG

KUTAISI INTERNATIONAL UNIVERSITY

შინაარსი

RiHEI

01 ინოვაციების მენეჯმენტისა და კომერციალიზაციის შესავალი უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებაში

02 აკადემიური მეწარმეობა და სამეცნიერო პროექტების კომერციალიზაცია

03 ცოდნის კომერციალიზაციის სამართლებრივი ასპექტები

04 დაფინანსება გავლენის ინვესტირების პერსპექტივით

05 RRI და ახალგაზრდული სამოქალაქო მეცნიერება

Co-funded by the European Union

პროექტის ნომერი: 101125355 (ERASMUS-EDU-2023-CBHE)

დაფინანსებულია ევროკავშირის მიერ. თუმცა, გამოთქმული მოსაზრებები და შეხედულებები ეკუთვნის მხოლოდ ავტორ(ებ)ს და არ არის აუცილებელი, რომ ასახავდეს ევროკავშირის ან განათლებისა და კულტურის საკითხებში ევროპული აღმასრულებელი სააგენტოს (EACEA) შეხედულებებს. არც ევროკავშირი და არც EACEA არ შეიძლება იყოს მათთვის პასუხისმგებელი.

ხელნაკრების მიზანი

ხელნაკრები მიზნად ისახავს უმაღლესი განათლების დაწესებულებებისთვის ცოდნის, სტრატეგიებისა და მითითებების მიწოდებას უნივერსიტეტ-ინდუსტრიის თანამშრომლობის წამოსაწყებად ისეთ ძირითად სფეროებში, როგორიცაა:

- ინოვაციური პროცესის მახასიათებლები;
- კომერციალიზაციის პროცესების სირთულე უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში;
- უნივერსიტეტის კომერციალიზაციის სტრატეგიები;
- აკადემიური მეწარმეობა და სტარტაპის დაფუძნება;
- კომერციალიზაციის სამართლებრივი ასპექტები უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში;
- ინოვაციების დაფინანსება, განსაკუთრებული ყურადღებით იმპაქტ-ინვესტირებაზე;
- RRI-ის კონცეფცია, მისი სირთულე და პოტენციალი რეგიონული ზრდისთვის;
- ახალგაზრდა მეცნიერთა ჩართულობა.

სწავლის შედეგები

- სწავლა უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ინოვაციებისა და ინოვაციური პროცესების საფუძვლების შესახებ;
- უნარების შეძენა, რათა მოიძიონ კვლევითი პროექტის კომერციალიზაციისთვის შესაბამისი სტრატეგია;
- აკადემიური მეწარმეობის იდეისა და მასშტაბის გააზრება;
- გაეცნონ უნივერსიტეტის გარემოში სტარტაპებისა და სპინ-ოფების მახასიათებლებს;
- პროექტისთვის ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის სპეციალური მექანიზმის შემუშავების კომპეტენციის შეძენა;
- ინვესტორის პოვნის კომპეტენციის შეძენა;
- იმპაქტ-ინვესტირების იდეის გააზრება;
- პასუხისმგებლიანი კვლევისა და ინოვაციის (RRI) სფეროში ცოდნის შეძენა;
- შეისწავლოს უნივერსიტეტში პასუხისმგებლიანი კვლევისა და ინოვაციის (RRI) კონცეფციის დანერგვის კომპეტენცია.

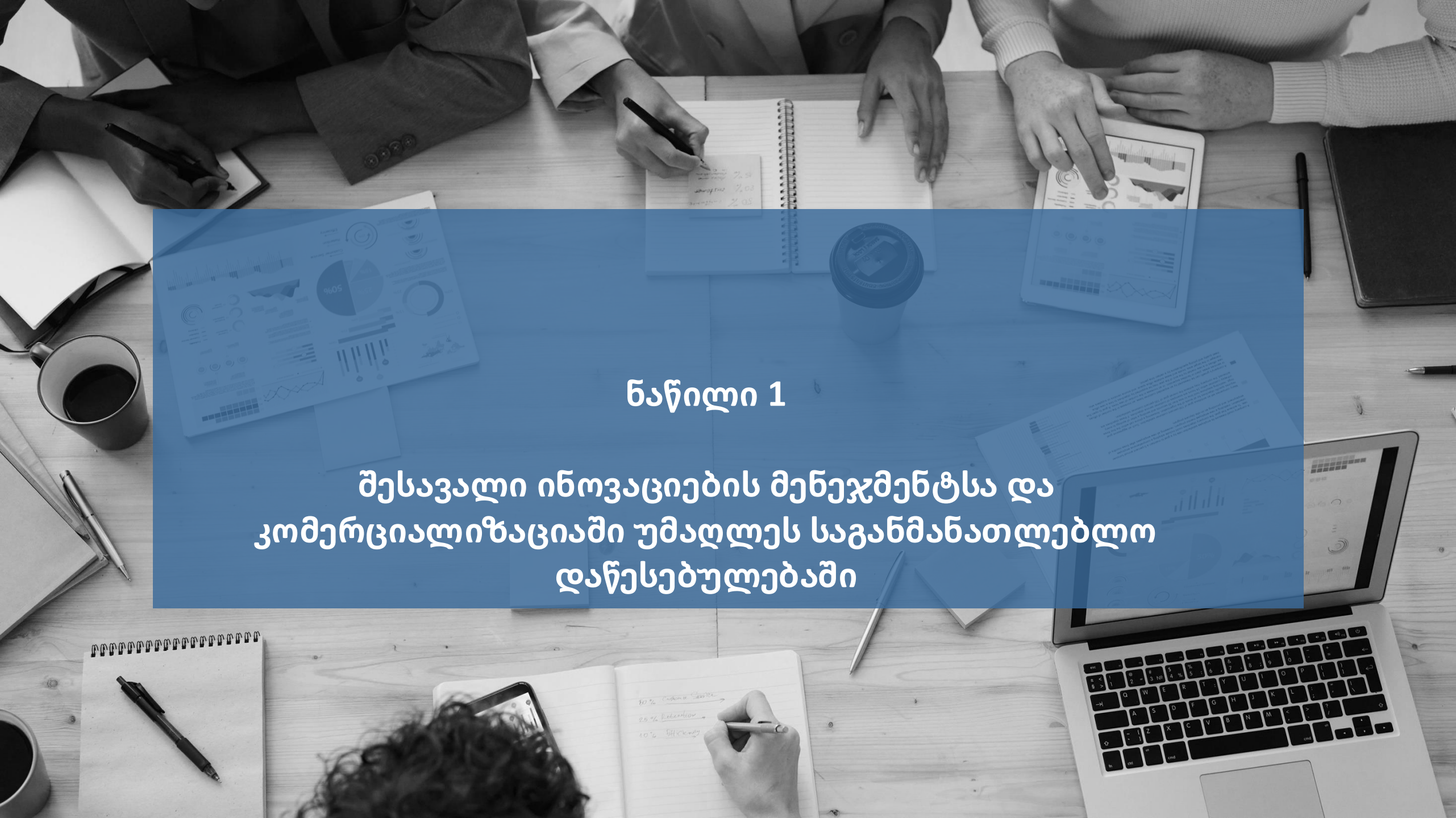

ნაწილი 1

შესავალი ინოვაციების მენეჯმენტსა და კომერციალიზაციაში უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებაში

შინაარსი

RiHEI

01 ინოვაცია – განმარტება(ები)

02 ინოვაციების ტიპები

03 ცოდნის კომერციალიზაცია უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში

04 კომერციალიზაციის სტრატეგიები

05 ინტელექტუალური საკუთრების შეფასება და ანგარიშგება

Co-funded by the European Union

პროექტის ნომერი: 101125355 (ERASMUS-EDU-2023-CBHE)

დაფინანსებულია ევროკავშირის მიერ. თუმცა, გამოთქმული მოსაზრებები და შეხედულებები ეკუთვნის მხოლოდ ავტორ(ებ)ს და არ არის აუცილებელი, რომ ასახავდეს ევროკავშირის ან განათლებისა და კულტურის საკითხებში ევროპული აღმასრულებელი სააგენტოს (EACEA) შეხედულებებს. არც ევროკავშირი და არც EACEA არ შეიძლება იყოს პასუხისმგებელი მათზე.

ჯ. შუმპეტერის განმარტება

ინოვაცია არის:

- ახალი პროდუქტის — ანუ ისეთი პროდუქტის, რომელთანაც მომხმარებლები ჯერ არ არიან გაცნობილნი — ან პროდუქტის ახალი ხარისხის დანერგვა.
- წარმოების ახალი მეთოდის დანერგვა.
- ახალი ბაზრის გახსნა, ანუ ბაზრის, რომელშიც შესაბამისი ქვეყნის წარმოების კონკრეტულმა დარგმა ჯერ არ შევიდა, მიუხედავად იმისა, არსებობდა თუ არა ეს ბაზარი მანამდე.
- ახალი ნედლეულის ან ნახევარფაბრიკატების წყაროს ათვისება.
- ნებისმიერი ინდუსტრიის ახალი ორგანიზაციული სტრუქტურის დანერგვა.

ჯოზეფ შუმპეტერი იყო მე-20 საუკუნის ერთ-ერთი ყველაზე გავლენიანი ეკონომისტი. შუმპეტერმა ინოვაცია ეკონომიკური ცვლილების კრიტიკულ განზომილებად განსაზღვრა

ინოვაცია ოსლოს სახელმძღვანელოს მიხედვით

ინოვაცია არის ახალი ან გაუმჯობესებული პროდუქტი ან პროცესი (ან მათი კომბინაცია), რომელიც მნიშვნელოვნად განსხვავდება ერთეულის წინა პროდუქტებისგან ან პროცესებისგან და რომელიც ხელმისაწვდომია პოტენციური მომხმარებლებისთვის (პროდუქტის შემთხვევაში) ან დანერგილია ერთეულის მიერ (პროცესის შემთხვევაში).

ინოვაციური საქმიანობა მოიცავს ფირმის მიერ განხორციელებულ ყველა განვითარების, ფინანსურ და კომერციულ საქმიანობას, რომლის მიზანია ფირმისთვის ინოვაციის შექმნა.

ინოვაციის ტიპები ობიექტის მიხედვით

პროდუქტის ინოვაცია არის ახალი ან გაუმჯობესებული პროდუქტი ან მომსახურება, რომელიც მნიშვნელოვნად განსხვავდება ფირმის წინა პროდუქტებისა თუ მომსახურებისგან და რომელიც ბაზარზეა გამოტანილი.

საბიზნესო ინოვაცია – ახალი ან გაუმჯობესებული პროდუქტი ან ბიზნეს პროცესი (ან მათი კომბინაცია), რომელიც მნიშვნელოვნად განსხვავდება ფირმის წინა პროდუქტებისგან ან ბიზნეს პროცესებისგან და რომელიც ბაზარზეა დანერგილი ან ფირმის მიერ ექსპლუატაციაშია მიღებული.

ინოვაციების ტიპები – სიახლე და გავლენა

ინკრემენტული ინოვაციები – მნიშვნელოვნად განსხვავდება კომპანიის წინა პროდუქტებისგან ან ბიზნეს პროცესებისგან, მაგრამ მაინც წარმოადგენს არსებული პროდუქტებისა და პროცესების გაუმჯობესებას.

არსებითი ინოვაციები, რომლებსაც ნახევრადრადიკალურსაც უწოდებენ, არის ისეთი, რომლებიც მნიშვნელოვან გაუმჯობესებას იწვევს, მაგრამ არ არის არსებითად ახალი ტექნოლოგიების ან მიდგომების შედეგი.

დისრუპციული ან რადიკალური ინოვაციები – სრულიად ახალი პროდუქტები/მომსახურებები (ახალი მსოფლიოსთვის). ისინი გულისხმობენ ძირითად ტექნოლოგიებსა და მეთოდებში მნიშვნელოვან ცვლილებას, ან რევოლუციურ იდეებს, რომლებსაც შეუძლიათ ახალი ბაზრების შექმნა. ეს ცვლილებები არათანმიმდევრულია და ხშირად იწვევს მნიშვნელოვან შეფერხებას, რაც ინდუსტრიის ლიდერშიპის ცვლილებამდე მიდის.

ინოვაცია - სიახლის დონე

მსოფლიოში ახალი ინოვაცია

ახალი ქვეყნისთვის

რეგიონისთვის ახალი ინოვაცია

ფირმისთვის ახალი ინოვაცია

RiHEI

დისრუპციული ტექნოლოგია

კონცეფცია:

- ტექნოლოგიური ინოვაცია, პროდუქტი ან სერვისი, რომელიც საბოლოოდ უპირატესობას იპყრობს ბაზარზე არსებულ დომინანტურ ტექნოლოგიას ან პროდუქტს.

დისრუპციული ტექნოლოგიის მექანიზმები:

- დისრუპციული ინოვაციები ახალ ღირებულება-შეთავაზებას წარმოადგენს
  - დაბალი კლასის დისრუპცია: თავდაპირველად იზიდავს დაბალი კლასის მომხმარებლებს, დროთა განმავლობაში, ტექნოლოგიის გაუმჯობესებასთან ერთად, გადაინაცვლებს უფრო მაღალი კლასის ბაზრებზე;
    - მაგალითი: 3D-პრინტერით დაბეჭდილი უძრავი ქონება
  - ახალი ბაზრის დისრუპცია: ხდება მაშინ, როდესაც არსებული პროდუქტები ზღუდავს პოტენციური მომხმარებლების რაოდენობას.

ცვლილებები, რომლებიც არ არის ინოვაცია

- რუტინული ცვლილებები ან განახლებები
- მარტივი კაპიტალური ჩანაცვლება ან გაფართოება
- მცირე ესთეტიკური ცვლილებები,
- ინდივიდუალური წარმოება
- რეკლამირებული კონცეფცია, პროტოტიპი ან მოდელი პროდუქტისა, რომელიც ჯერ არ არსებობს
- კრეატიული და პროფესიული მომსახურების ფირმების პროდუქტი,
- მომხმარებლებისთვის შემოთავაზებული ან მიწოდებული პროდუქციის ასორტიმენტის გაფართოება
- შერწყმები ან სხვა ფირმების შეძენა
- ბიზნეს პროცესის გამოყენების შეწყვეტა, ბიზნეს პროცესის აუთსორსინგის შეწყვეტა ან პროდუქტის ბაზრიდან გატანა
- ცვლილება გარედან განსაზღვრული ფაქტორული ფასების გამო
- ახალი კორპორაციული ან მენეჯერული სტრატეგიის შემუშავება

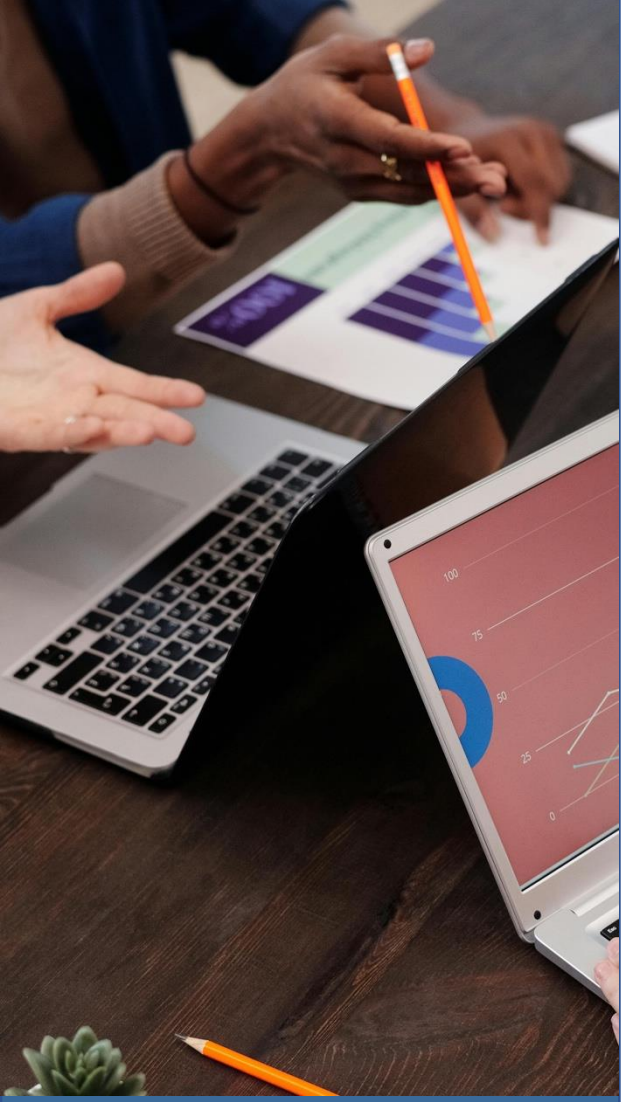

ინტელექტუალური საკუთრების კომერციალიზაცია უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებაში

ინტელექტუალური საკუთრების კომერციალიზაცია არის ეკონომიკური ღირებულების შექმნის პროცესი ცოდნის, აღმოჩენებისა და გამოგონებების ახალ ან მნიშვნელოვნად გაუმჯობესებულ პროდუქტებად და მომსახურებად გარდაქმნის გზით.

•ინტელექტუალური საკუთრების კომერციალიზაციის მიდგომა შეიძლება განსხვავდებოდეს უნივერსიტეტებსა და კვლევით ინსტიტუტებში, თუმცა, როგორც წესი, ის მოიცავს შემდეგ ეტაპებს:

1.გამოგონების ან აღმოჩენის წარდგენა ტექნოლოგიების გადაცემის ოფისებში (TTO), ხშირად გამოგონების დეკლარირების ფორმების მეშვეობით.

2.გამოგონების ტექნიკური ღირებულების, ინტელექტუალური საკუთრების სტატუსისა და საბაზრო პოტენციალის შესაფასებლად შეფასების ჩატარება – რაც საფუძვლად ედება მის დაცვასა და კომერციალიზაციის მიზანშეწონილობაზე გადაწყვეტილების მიღებას.

3.დაცვის უზრუნველყოფა ინტელექტუალური საკუთრების უფლებებით ან სხვა შესაბამისი საშუალებებით.

4.ბიზნეს-ქეისისა და კომერციული გეგმის შემუშავება.

5.ინტელექტუალური საკუთრების მარკეტინგული სტრატეგიების განხორციელება.

6.ლიცენზიური შეთანხმებების გაფორმება, რომელიც ტექნოლოგიის გადაცემის ყველაზე გავრცელებული მეთოდია.

7.პროდუქტის განვითარების გეგმის შექმნა.

8.ბაზარზე გასვლისა და კომერციალიზაციის ხელშეწყობა.

წყარო: WIPO.inc

კომერციალიზაციის პროცესის ჯოლი მოდელი

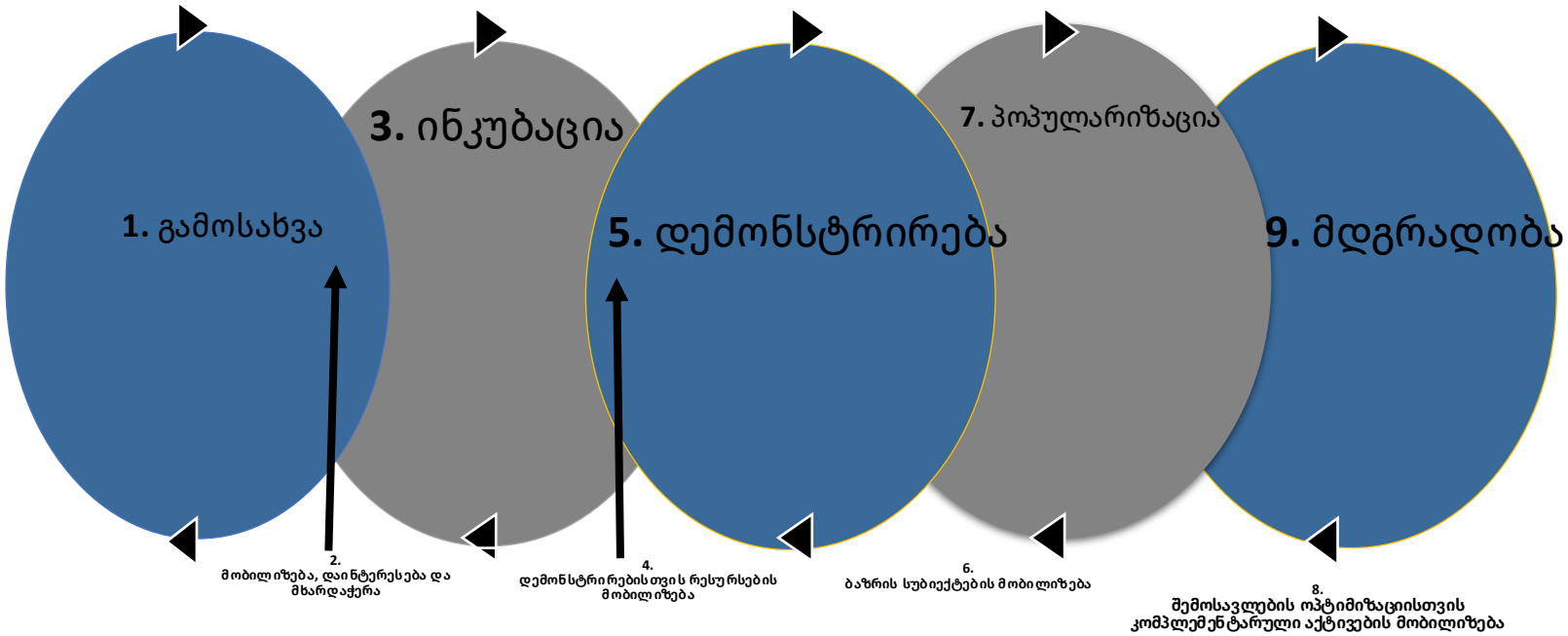

ნაბიჯ-ნაბიჯ სახელმძღვანელო თანამშრომლობითი ინოვაციური პროექტების დასაწყებად

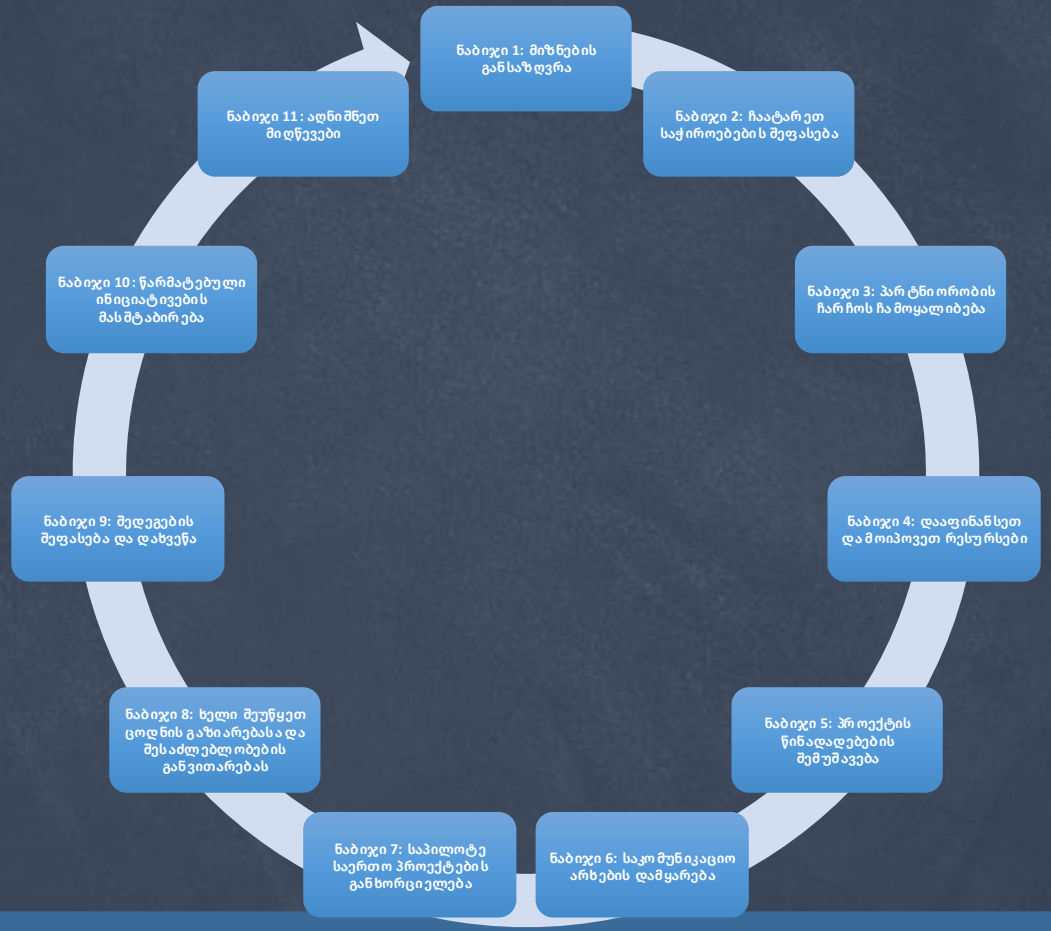

RiHEI

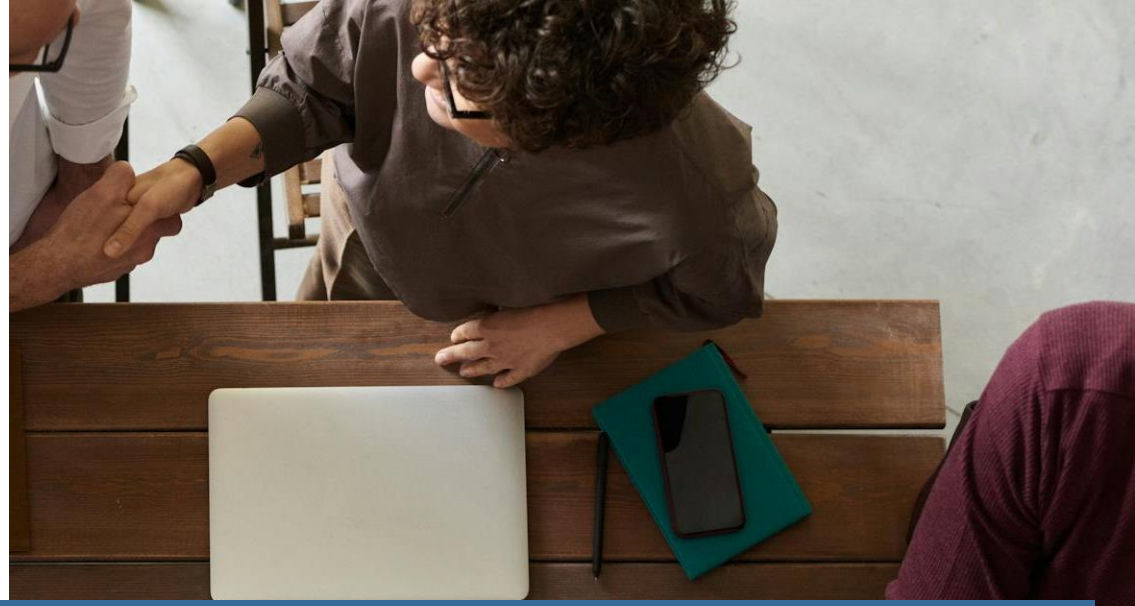

კომერციალიზაციის სტრატეგიები

სტარტაპის შექმნა

სტარტაპის ფოკუსი გარე წყაროებზე უნდა იყოს მიმართული, რათა ინვესტორის დახმარებით ბაზარზე ფეხი მოიკიდოს.

მომხმარებლების გარეშე შემოსავალი არ იქნება და ბიზნესი წარუმატებელი იქნება.

საწარმოს სჭირდება ფინანსური წინდახედულება - განსაკუთრებით ფულადი სახსრების ნაკადებისა და კაპიტალის საჭიროებების დაგეგმვა საწარმოს ზრდის პროცესში.

ყველაზე მნიშვნელოვანი საკითხი შემოსავლების ზრდა კი არა, ზრდის მხარდასაჭერად ფულადი ნაკადების მართვაა.

ლიცენზირება

ტექნოლოგიური ლიცენზირება არის შეთანხმება, რომლის მიხედვითაც ლიცენზორს შეუძლია თავისი ნოუ-ჰაუ, პატენტები, სავაჭრო ნიშნები, მომსახურებები, საავტორო უფლებები, კომერციული საიდუმლოებები ან სხვა ინტელექტუალური საკუთრება მიჰყიდოს ან ხელმისაწვდომი გახადოს ლიცენზიატისთვის სალიცენზიო გადასახადების, ერთჯერადი სალიცენზიო გადასახადის, წარმოების მოცულობაზე ან შემოსავალზე დაფუძნებული სალიცენზიო გადასახადის, ან კომპენსაციის მეთოდების კომბინაციის სანაცვლოდ.

ორგანიზაციის განვითარება

ორგანიზაციის განვითარება ოთხ ძირითად ელემენტზეა ფოკუსირებული:

1. როგორ შევიმუშაოთ კომერციალიზაციის სიცოცხლისუნარიანი გეგმა
2. ტექნოლოგიის კომერციალიზაციის ბიზნეს მოდელი ბიზნეს მენეჯერების, მომხმარებლებისა და მომავალი ინვესტორების პერსპექტივიდან.
3. ორგანიზაციის დაფინანსების წყაროები.
4. ტექნოლოგიების გაყიდვისა და დისტრიბუციის არხები. როგორ შეუძლიათ ტექნოლოგიების ხელშემწყობებს ტექნოლოგიების

მეცნიერებისა და ბიზნესის თანამშრომლობა

თანამშრომლობის სტრატეგიის ჩამოყალიბებით, ბაზრის მოთამაშეები ცდილობენ შეიმუშაონ საბაზრო ინსტრუმენტები, რათა გაუძლონ კონკურენციას სხვებთან, რომლებსაც უკეთესი პარტნიორების, რესურსების ან ინტელექტუალური საკუთრების წვდომა აქვთ.

ორგანიზაციათაშორისი თანამშრომლობა დამატებით რთულ ამოცანას ქმნის. ის მოიცავს თეორიულ საკითხებსა და მეთოდოლოგიურ პრაქტიკას, რომლებიც ფოკუსირებულია:

- ინსტიტუციურ მხარდაჭერაზე,
- ამოცანების აღქმაზე,
- ერთად მუშაობის მეთოდებზე,
- ინფორმაციულ ტექნოლოგიებზე,
- კომუნიკაციასა და კვლევის პროცედურებზე.

სტრატეგიული ალიანსები

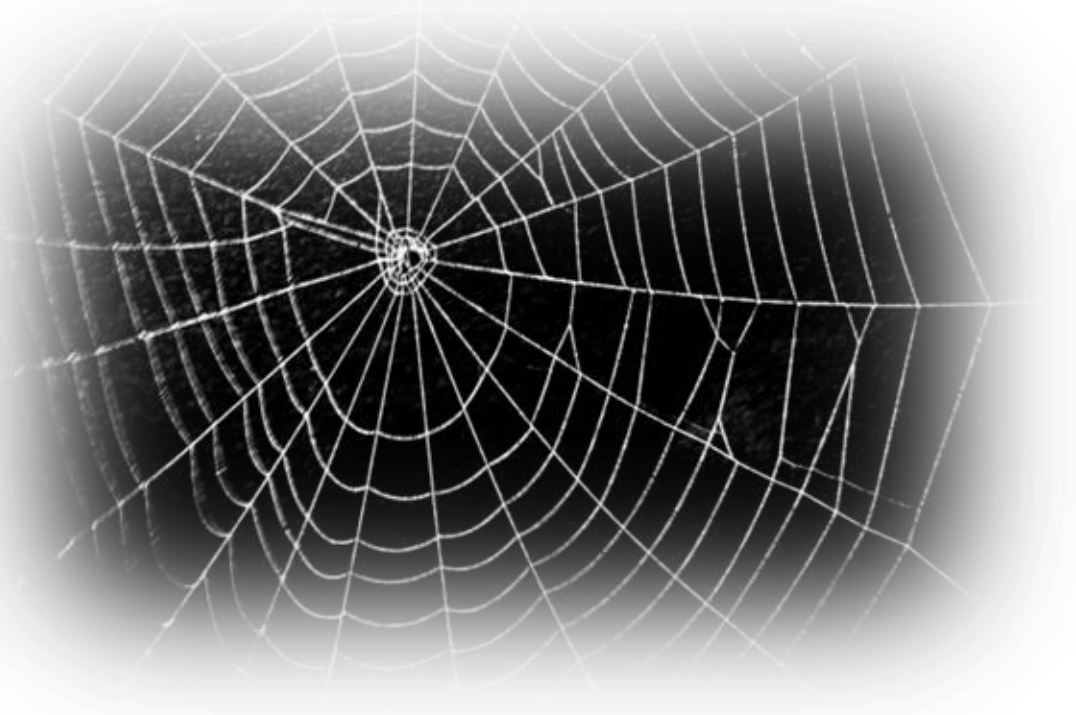

სტრატეგიული ალიანსების ერთ-ერთი მიზანი ბაზარზე ოპერირებასთან დაკავშირებული რისკის შემცირებაა. ტექნოლოგიის განვითარების ბიზნეს მოდელები ძალიან რისკიანია. მოსალოდნელი საბაზრო საქმიანობისთვის შესაფერისი ბიზნეს ალიანსებისა და თანამშრომლობის სხვადასხვა ფორმის განხილვით, შესაძლებელია ახალი პროექტისთვის კონკურენტული უპირატესობის შექმნა. ალიანსები მიზნად ისახავენ კომერციალიზაციისა და ტექნოლოგიების დანერგვის პროცესის გაუმჯობესებას.

ინტელექტუალური საკუთრების შეფასება და ღირებულების განსაზღვრა

უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებაში შექმნილ ცოდნას შეფასება სჭირდება.

ინტელექტუალური საკუთრების შეფასება არის ტექნოლოგიის ღირებულების შეფასების პროცესი, რომელიც ეფუძნება მის ტექნიკურ უპირატესობებს (რაოდენ კარგად და ინოვაციურად წყვეტს პრობლემას), საბაზრო გამოყენებადობას (არსებობს თუ არა საბაზრო მოთხოვნა) და ინდუსტრიული პარტნიორებისთვის "ოპერაციული თავისუფლების" დონეს (არსებობს თუ არა მსგავსი დაცული გამოგონებები და ინტელექტუალური საკუთრების დარღვევის პოტენციური საფრთხე).

ინტელექტუალური საკუთრების ღირებულების შეფასება არის პოტენციური ღირებულების პროგნოზირება, რომელიც ტექნოლოგიამ შეიძლება შექმნას კონკრეტულ ბაზარსა და კონტექსტში, დროთა განმავლობაში ფულის რისკისა და ცვალებადი ღირებულების გათვალისწინებით.

ეკონომიკური ღირებულების შეფასების კრიტერიუმები

- ✓ საბაზრო პოტენციალი
- ✓ კონკურენტული ორგანიზაციები და ტექნოლოგიები
- ✓ ადამიანური რესურსები და ლაბორატორიული ინფრასტრუქტურა
- ✓ ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის შესაძლებლობები
- ✓ განვითარების ეტაპი
- ✓ კომერციალიზაციის სცენარები
- ✓ ხელმისაწვდომი ფინანსური რესურსები
- ✓ საბაზრო ინტერესი
- ✓ შემოსვლის ბარიერი
- ✓ ბაზრის განვითარება

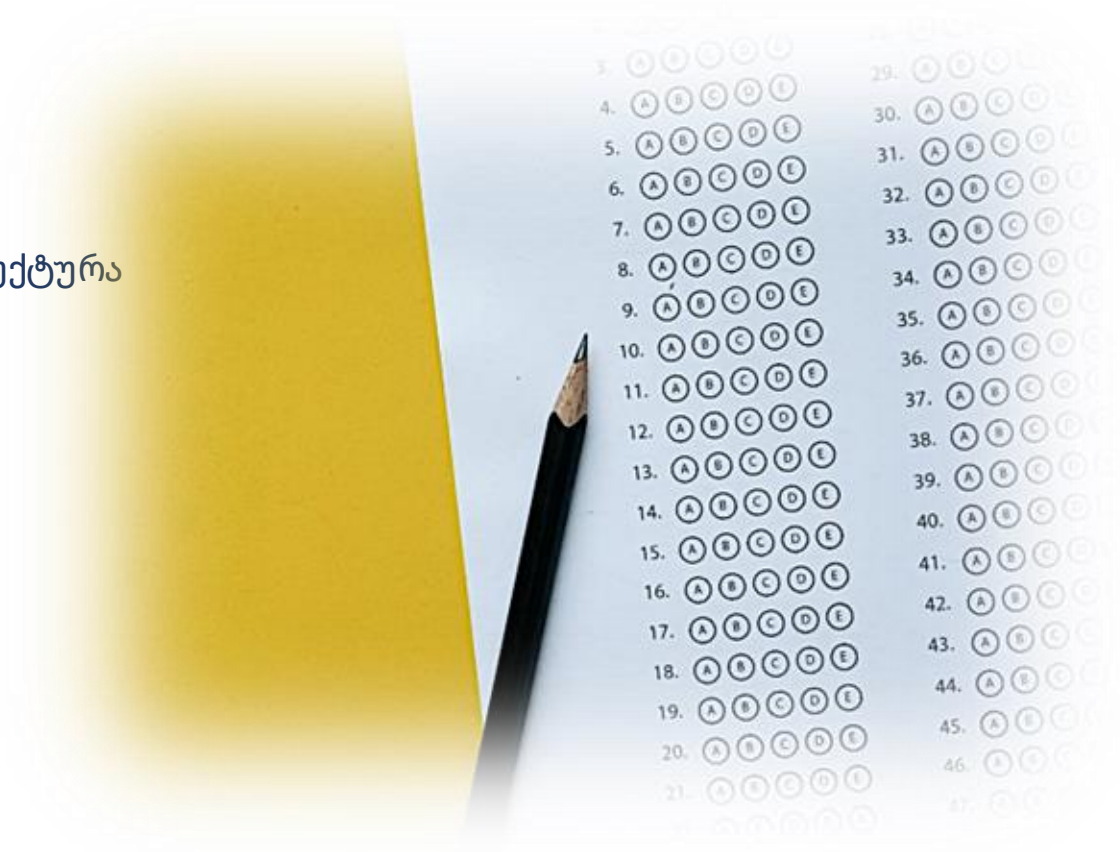

კომერციალიზაციის სწრაფი შეფასების მეთოდოლოგია

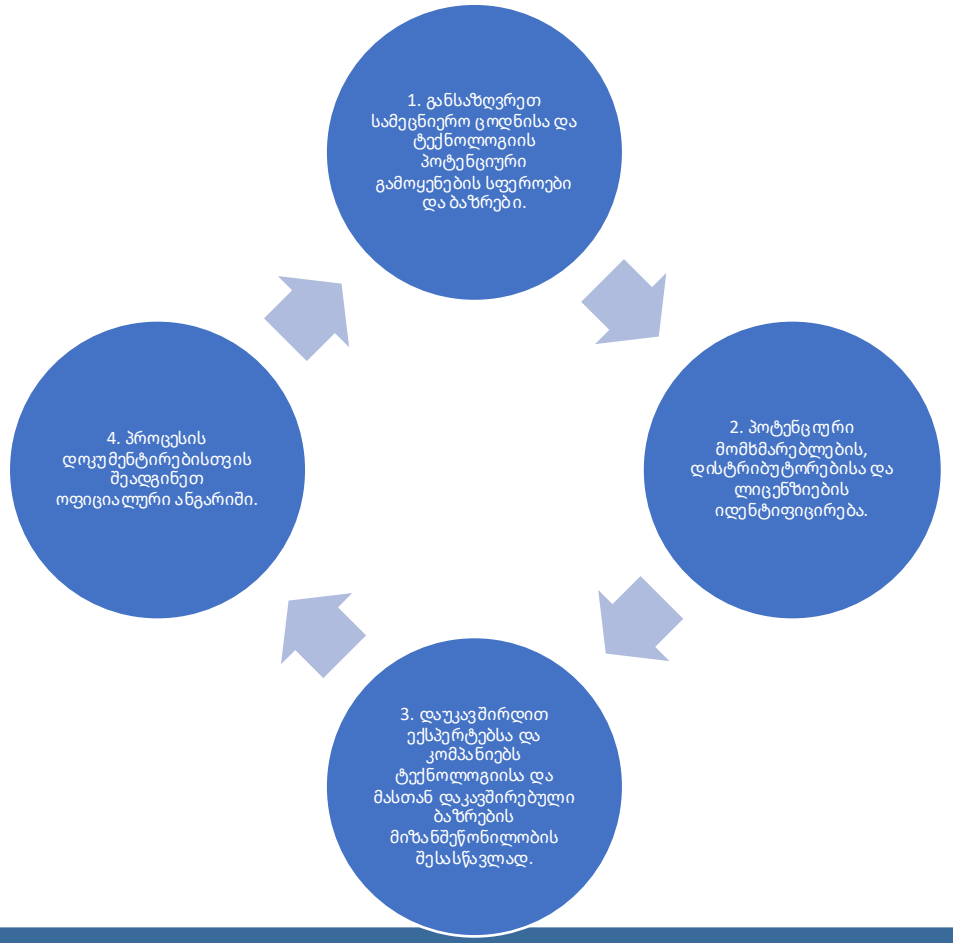

ოსტინის ტეხასის უნივერსიტეტის IC2 ინსტიტუტი "Quicklook"-ს აღწერს, როგორც ტექნოლოგიური ბაზრის შეფასების მეთოდს, რომელიც უნივერსიტეტებიდან ან კვლევითი ლაბორატორიებიდან წამოსული ახალი ტექნოლოგიების პოტენციური კომერციული ინტერესის შესახებ ადრეული ინფორმაციის მიღების საშუალებას იძლევა.

"Quicklook" მოიცავს დაახლოებით 40-დან 60 საათამდე კვლევის ჩატარებას ტექნოლოგიის კომერციული მზაობისა და სიცოცხლისუნარიანობის შესაფასებლად. 1980-იან წლებში NASA-ს "მიდ-კონტინენტის" ტექნოლოგიურ ცენტრში შემუშავებული "Quicklook" შეიქმნა აშშ-ის კოსმოსური პროგრამის დასრულების შემდეგ ამერიკული კოსმოსური ტექნოლოგიების კომერციული პოტენციალის შესაფასებლად.

Quicklook-ის მეთოდოლოგიის გამოყენების უპირატესობაა ის, რომ ორგანიზაციას ან მკვლევარს საშუალებას აძლევს, სწრაფად შეაფასოს ტექნოლოგიის კომერციული პერსპექტივები.

თუმცა, Quicklook-ის მიდგომის ნაკლი ისაა, რომ მისი სწრაფი ბუნების გამო, შესაძლოა, შეფასებისას უფრო მეტი შეცდომა დაუშვათ.

კოლაბორაციული ინოვაციური პროექტების დაწყების ეტაპობრივი სახელმძღვანელო

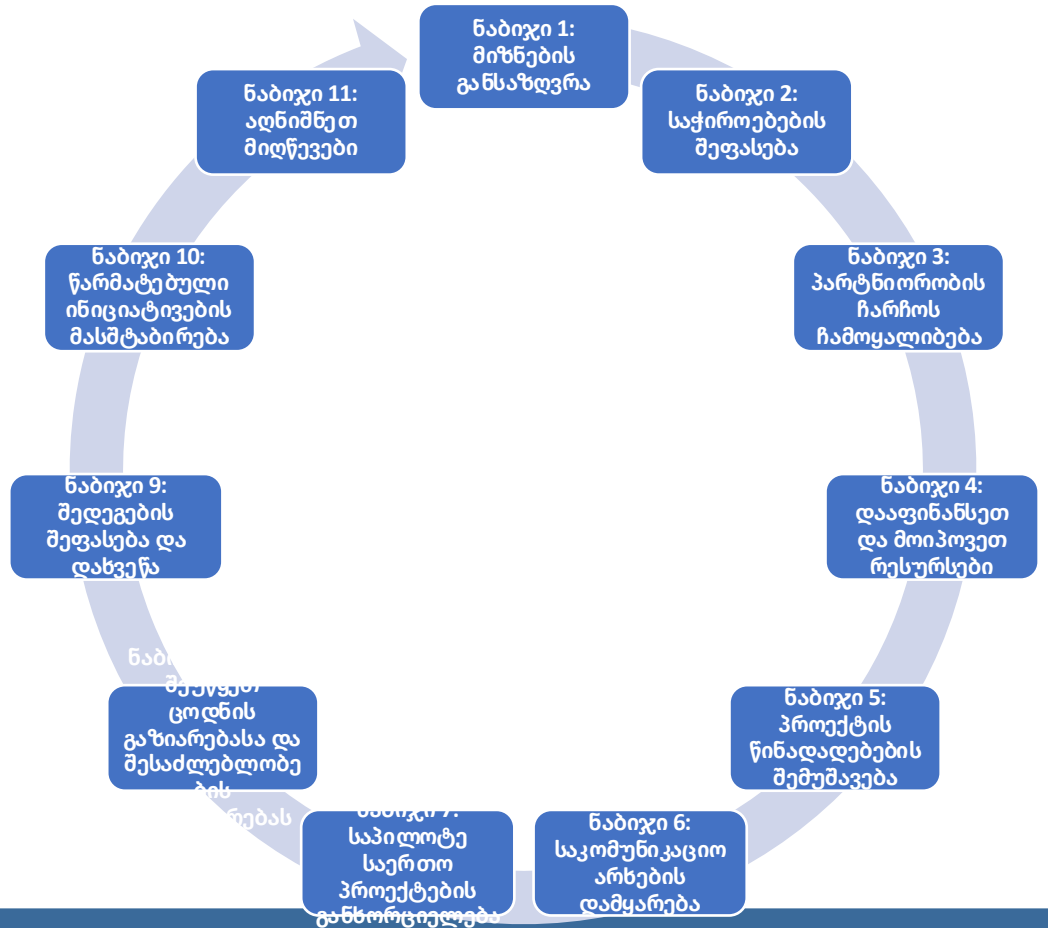

RiHEI

CC BY NC SA

Co-funded by
the European Union

www.რიჰეი.eu

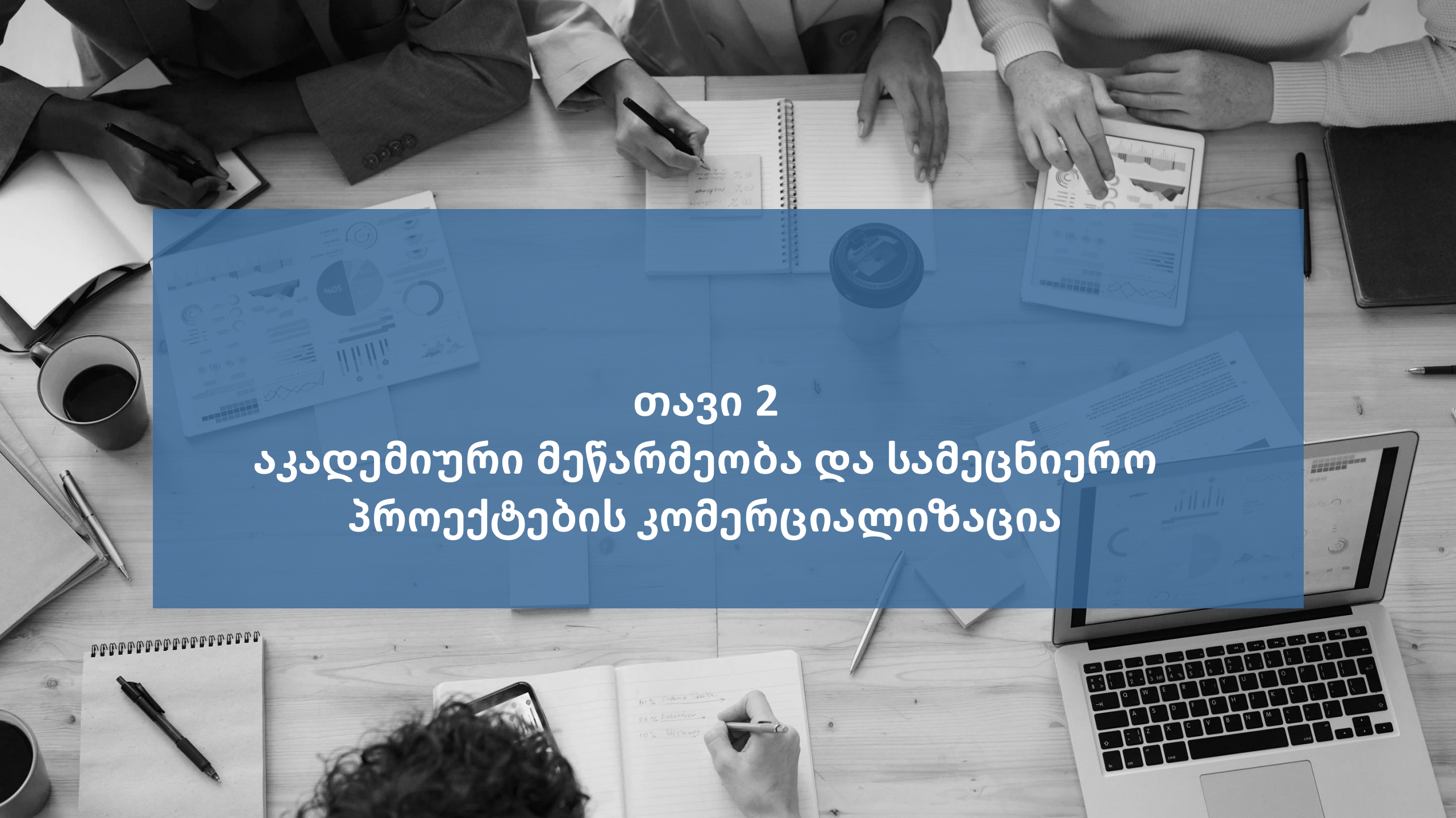

თავი 2
აკადემიური მეწარმეობა და სამეცნიერო პროექტების კომერციალიზაცია

შინაარსი

RiHEI

01 რა არის აკადემიური მეწარმეობა

02 მეწარმეობითი უნივერსიტეტი

03 აკადემიური მეწარმეობის ხელშეწყობა

04 მეცნიერული ცოდნა ბაზარზე

05 აკადემიური სპინ-ოფები

Co-funded by the European Union

პროექტის ნომერი: 101125355 (ERASMUS-EDU-2023-CBHE)

დაფინანსებულია ევროკავშირის მიერ. თუმცა, გამოთქმული მოსაზრებები და შეხედულებები ეკუთვნის მხოლოდ ავტორ(ებ)ს და არ არის აუცილებელი, რომ ასახავდეს ევროკავშირის ან განათლებისა და კულტურის საკითხებში ევროპული აღმასრულებელი სააგენტოს (EACEA) შეხედულებებს. არც ევროკავშირი და არც EACEA არ შეიძლება იყოს მათთვის პასუხისმგებელი.

აკადემიური მეწარმეობა

მეწარმეობა - საბაზრო შესაძლებლობების ძიება და მათი პრაქტიკაში განხორციელება

მეწარმეობა, როგორც შესაძლებლობების ძიება, უნივერსიტეტის საქმიანობის ყოველდღიური ნაწილია

- ახალი კვლევების, ახალი პუბლიკაციების, სასწავლო მოგზაურობების და ა.შ. შესაძლებლობების ძიება,
- კვლევითი გრანტების, მოწვეული ლექტორების, ახალი კურსების და ა.შ. შესაძლებლობების ძიება.

სამეწარმეო განზომილების მქონე მეწარმეობა აკადემიურ საქმიანობაში ჩვეული მოვლენა არ არის — შესაძლებლობის ძიება და ბიზნესის შექმნის მიზნით მისი გამოყენება აკადემიური სფეროსთვის ბუნებრივი არ არის.

აკადემიური მეწარმეობის მნიშვნელობა

უნივერსიტეტის ფარგლებს გარეთ სამეცნიერო ცოდნის გამოყენების შესაძლებლობების ძიება — კერძოდ, ცოდნის ინოვაციებში, ახალ/გაუმჯობესებულ სერვისებსა თუ ახალ/გაუმჯობესებულ პროცესებში განხორციელების გზით — ხელს უწყობს თანამედროვე საზოგადოებების ეკონომიკურ და სოციალურ განვითარებას

სამეწარმეო საქმიანობის განზომილებები აკადემიურ გარემოში

მეწარმე უნივერსიტეტი - უნივერსიტეტი, რომელსაც აქვს ინოვაციების განხორციელების, შესაძლებლობების ამოცნობისა და შექმნის, ასევე გუნდურად მუშაობის, რისკზე წასვლისა და გამოწვევებზე რეაგირების უნარი (ბურუკ კლაინი, პერეირა, 2020)

სამეწარმეო უნივერსიტეტის პერსონალი - არიან უნივერსიტეტის მიერ დასაქმებული პირები, რომლებიც ეძებენ ახალ შესაძლებლობებსა და გზებს კვლევის შედეგებისა და სამეცნიერო ცოდნის პრაქტიკაში დასანერგად. ისინი იყენებენ ბაზრის შესაძლებლობების იდენტიფიცირებას, ტექნოლოგიური მიზანშეწონილობის შეფასებას, დაფინანსების მოპოვებას, მარეგულირებელი ბარიერების გადალახვას და მიზნად ისახავენ ინოვაციების ბაზარზე წარმატებით გატანას.

მეწარმე სტუდენტები - პირები, რომლებიც საწარმოო საქმიანობით არიან დაკავებულნი სწავლის პარალელურად და მიზნად ისახავენ ბიზნესებისა და შესაძლებლობების შექმნას და არა მხოლოდ დასაქმების ძიებას (Smith, 2023)

ორგანიზაციული დონე

თანამშრომელთა დონე

სტუდენტების დონე

სამეწარმეო უნივერსიტეტი, როგორც პარტნიორი სოციალურ და ეკონომიკურ განვითარებაში

სამმაგი/ოთხმხრივი სპირალის კონცეფცია

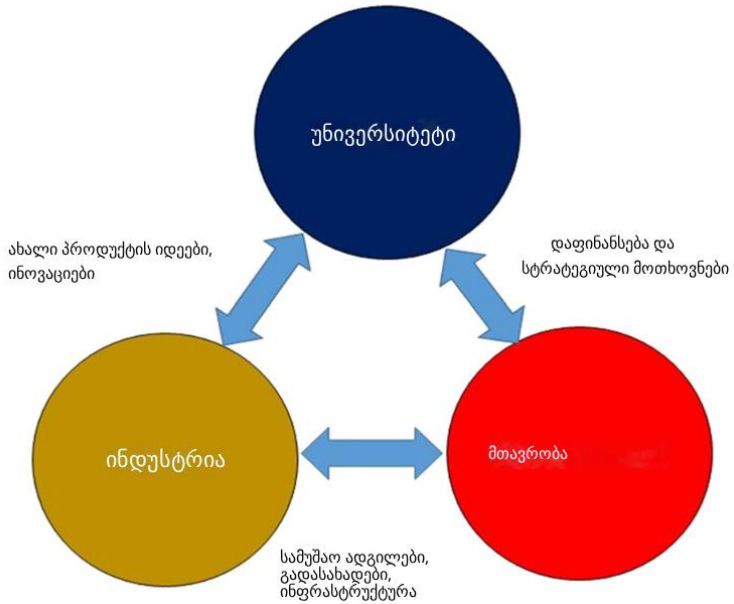

წყარო: https://academic-accelerator.com/encyclopedia/triple-helix-model-of-innovation

მეწარმეობითი უნივერსიტეტი ღირებული პარტნიორია გარემოსთან თანამშრომლობაში

ის აძლიერებს ეკონომიკური გარემოს პარტნიორებს პრაქტიკული ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში — მრეწველობასა და ბიზნესში, საჯარო სექტორსა და სამოქალაქო საზოგადოებაში — გამოყენებადი ღირებული სამეცნიერო წვლილის შეტანით.

უნივერსიტეტში აკადემიური მეწარმეობის ინსტიტუციური გარემო

აკადემიური მეწარმეობის საქმიანობის მხარდამჭერი უნივერსიტეტის ძირითადი დეპარტამენტები:

- ტექნოლოგიების გადაცემის ოფისი
- ტექნოლოგიური სკაუტინგი
- აკადემიური ინკუბატორი

და ასევე

- უნივერსიტეტის ინტელექტუალური საკუთრების ოფისი
- რექტორების/დეკანების წარმომადგენლები
- ცოდნის მაღაზიები
- სხვა

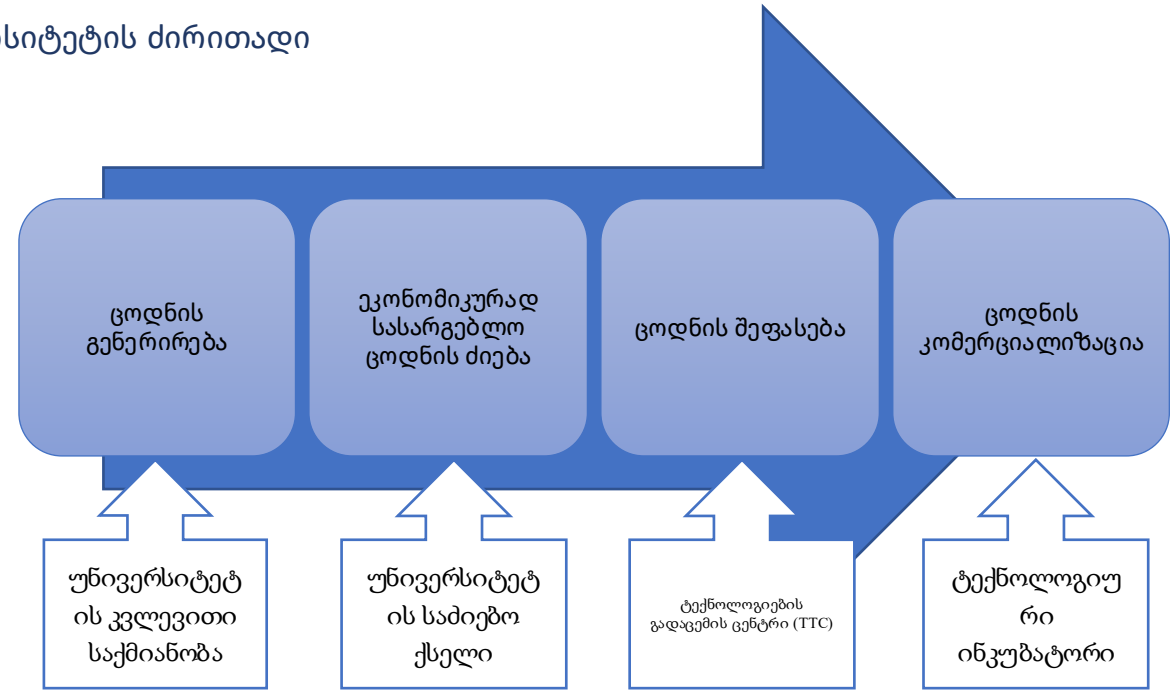

წყარო: Wiśniewska, Głodek, Trzmielak 2015

აკადემიური მეწარმეობის ხელშემწყობი ფაქტორები

აკადემიური მეწარმეობა არ არის ერთჯერადი მოვლენა, არამედ უწყვეტი პროცესი, რომელიც მოვლენების მთელ რიგს მოიცავს. ის უფრო სხვადასხვა გამოცდილებისა და მოვლენების ერთობლიობაა, როგორიცაა (D'este, Mahdi, Neely):

- ინდუსტრიასთან თანამშრომლობითი კვლევის გამოცდილება
- წინა სამეწარმეო შესაძლებლობებთან შეხება
- გარე აკადემიურ კვლევით ქსელებთან კავშირების სპექტრი
- კვლევის მრავალი სფეროს ინტეგრაცია
- აკადემიური კვლევის ხარისხი

აკადემიური მეწარმეობის ხელშეწყობა

ინდუსტრიასთან თანამშრომლობითი კვლევის გამოცდილება

- წინა გამოცდილებიდან მიღებული ინფორმაციის გადატანა მიმდინარე სამეწარმეო საქმიანობაში
- აკადემიურ და სამრეწველო სექტორებს შორის კავშირები: ერთობლივი სამეცნიერო-კვლევითი ჯგუფები, კომიტეტები და ა.შ.
- კომპანიებთან თანამშრომლობითი კვლევების დამკვიდრებული ტრადიცია
- უნივერსიტეტებსა და ბიზნესს შორის არსებული საინფორმაციო კავშირები
- ურთიერთქმედების მაღალი დონე, მაგალითად, სამეცნიერო კონფერენციები ბიზნესის მონაწილეობით, ბიზნეს-სამეცნიერო ფორუმი, ერთობლივი კომიტეტები
- სამეცნიერო კვლევების კომერციული პოტენციალის გამოყენების ურთიერთცნობიერება
- სამეწარმეო უნარები აკადემიურ მკვლევრებს შორის, მაგალითად, წინა ბიზნეს გამოცდილება

RiHEI

აკადემიური მეწარმეობის ხელშეწყობა

გარე აკადემიური კვლევითი ქსელებთან კავშირების სპექტრი

- დამატებითი ექსპერტიზის
- ხელმისაწვდომობა დამატებით ინფრასტრუქტურაზე, აღჭურვილობაზე წვდომა
- აკადემიური მკვლევრების მიღწევების აღიარების შესაძლებლობის გაზრდა
- სამეწარმეო უნარების გაძლიერება
- აკადემიურ წრეებში მეწარმეობისკენ მიდრეკილების გაზრდა
- ობიექტური პერსპექტივის მისაღებად საჭირო სოციალური რესურსების მობილიზება
- დისციპლინებს შორის გამოცდილების გაზიარების გაძლიერება
- კვლევითი პერსპექტივებისა და მეთოდოლოგიის გამდიდრება ახალი ტექნოლოგიური გარღვევების იდენტიფიცირებისთვის

აკადემიური მეწარმეობის ხელშეწყობა

კვლევის მრავალი სფეროს ინტეგრაცია

- ფართო სპექტრის მრავალფეროვანი უნარები (ტექნიკური და სოციალური)
- საზღვრებს შორის მოქმედების მიდგომა
- მრავალპლატფორმიანი აკადემიური გუნდები მრავალფეროვანი მეთოდოლოგიური პერსპექტივებით
- ცოდნის გაცვლის პლატფორმა
- საერთო ინტერდისციპლინური პროექტები ხელს უწყობს ინოვაციური მიდგომისა და კომერციული ღირებულების განვითარებას

აკადემიური მეწარმეობის ხელშეწყობა

აკადემიური კვლევის ხარისხი

- საუკეთესო მეცნიერებს წვდომა აქვთ მაღალი ღირებულების ცოდნაზე
- საუკეთესო კვლევები იწვევს მაღალი ღირებულების სამეწარმეო გადაწყვეტილებების იდენტიფიცირების გაძლიერებულ უნარს
- კვლევითი საქმიანობა, როგორც წესი, უკავშირდება პატენტირებასა და პოტენციურად სამეწარმეო პროდუქტებს

შეუძლია თუ არა სამეცნიერო ცოდნას ბიზნეს შესაძლებლობების შექმნა?

მეცნიერული კვლევების შედეგები მოიცავს კვლევის შედეგებს, სამეცნიერო აღმოჩენებს, ახალ იდეებს და თუნდაც გამოგონებებს

- ისინი, როგორც წესი, ქვეყნდება კვლევით ანგარიშებში, სამეცნიერო სტატიებსა და მონოგრაფიებში

აქვს თუ არა მათ ეკონომიკური/სამეწარმეო ღირებულება?

გამოწვევაა კვლევის შედეგების ეკონომიკურ პრაქტიკაში გამოყენება:
მაგალითად,

- ახალ/გაუმჯობესებულ პროდუქტში,
- ახალ/გაუმჯობესებულ სერვისში, ან,
- ახალი/გაუმჯობესებული ბიზნეს პროცესი...

ეს მხოლოდ ზოგიერთი გამოგონების შემთხვევაშია შესაძლებელი!

მეცნიერული გამოგონება და ეკონომიკური ღირებულება

მეცნიერულ გამოგონებას არ გააჩნია მნიშვნელოვანი ეკონომიკური ღირებულება ეკონომიკისთვის, თუ მისი გამოყენება შეუძლებელია ეკონომიკურ პრაქტიკაში.

თუ ასეა, გამოგონებას თავისთავად არ გააჩნია ეკონომიკური ღირებულება

ინოვაცია და გამოგონება ეკონომიკური და სოციოლოგიური თვალსაზრისით ორი სხვადასხვა რამ არის.

ჯ. შუმპეტერი

მეცნიერული ცოდნის გამოყენების პრაქტიკული გზების ძიება და აკადემიური მეწარმეობა

გამოგონების ეკონომიკური ღირებულება (და, უფრო ფართოდ, სამეცნიერო ცოდნის) ყალიბდება, სხვა ფაქტორებთან ერთად:

- პრაქტიკაში გამოყენების შესაძლებლობების იდენტიფიცირება,
- მის გამოყენებაზე ხელსაყრელი პირობების შექმნა,
- სარგებლისა და ამ სარგებლის ბენეფიციარების იდენტიფიცირება.

გამოგონების გამოყენების შესაძლებლობისა და წესის მითითება იმ პრობლემის გადასაჭრელად, რომელიც რელევანტურია ფიზიკური პირებისთვის, კომპანიებისთვის, დაწესებულებებისთვის და ა.შ.

აკადემიური მეწარმეობა გულისხმობს მეცნიერული კვლევის შედეგად ეკონომიკური (და სხვა) ღირებულების შექმნის ძიებას

მეცნიერული ცოდნის გამოყენების პრაქტიკული გზების კვლევა არც მარტივი ამოცანაა...

დენდრიმერების შემთხვევა

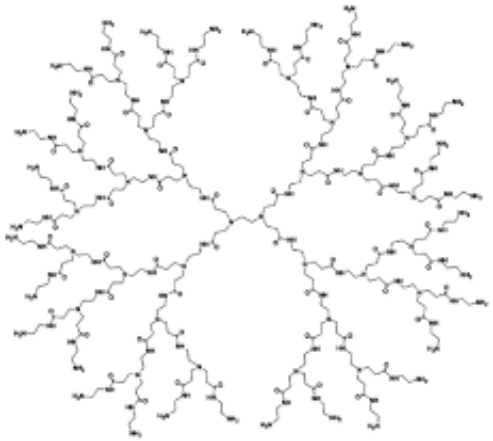

დენდრიმერები - ნანოპარტიკლები, რომელთა სტრუქტურა ხის მსგავსია ხშირი, ფართო ტოტებით, სახელწოდება დენდრიმერი მომდინარეობს ბერძნული სიტყვებიდან dendron - ხე და meros - ნაწილი.

პირველი დენდრიმერები 1978 წელს სინთეზირდა.

ეკონომიკური ღირებულება არ არის სტაბილური...

2011-2015 წლებში დადგინდა, რომ დენდრიმერის ერთ-ერთ სახეობას ლეიკემიური უჯრედების აპოპტოზის გამოწვევის თვისება გააჩნდა — ამით მისი მნიშვნელოვანი გამოყენების სფერო გამოვლინდა.

- ჩატარდა არაერთი ტესტი და კვლევა და ამ მიზნით კომპანია შეიქმნა.
- კომპანია ახლა ლიკვიდაციის პროცესშია და ამ მიმართულებით საქმიანობა შეწყდა

სპინ-ოფი, როგორც აკადემიური მეწარმეობის ფორმა

აკადემიური სპინ-ოფები არის ახალი/ახალგაზრდა კომპანიები, რომლებიც უნივერსიტეტის კვლევების შედეგად შექმნილ სამეცნიერო გამოგონებებს ბაზრის შეთავაზებად გარდაქმნიან. ისინი მუშავდება მკვლევრების, როგორც მეწარმეების, მონაწილეობით და ხშირად უნივერსიტეტების მხარდაჭერით/მონაწილეობით.

რომელია ცნობილი აკადემიური სპინ-ოფები?

- **Google Inc.**
- **Genetech Inc.**
- **Lycos Inc.**

- **და ა.შ.**

აკადემიური სპინ-ოფები - ლეგენდის დაბადება

მასაჩუსეტსის ტექნოლოგიური ინსტიტუტი

- 1991 - ე. ბ. რობერტსი, მეწარმეები მაღალ ტექნოლოგიებში: გაკვეთილები MIT-დან და მის ფარგლებს გარეთ, Oxford University Press, ნიუ-იორკი.
- 2004 - ს. შეინი, აკადემიური მეწარმეობა. საუნივერსიტეტო სპინოფები და სიმდიდრის შექმნა, ედვარდ ელგარი, ჩელტნემ–ნორთჰემპტონი

ლუი პასტერის უნივერსიტეტი

- 2005 - ნ. კარაიოლი, მ. მეტტი, ახდენს თუ არა გავლენას კვლევითი ორგანიზაცია აკადემიურ პროდუქციაზე? ლაბორატორიის დონის მტკიცებულებები დიდი ევროპული უნივერსიტეტიდან, "კვლევების პოლიტიკა" (Research Policy) 2004, № 33, გვ. 1081–1102.

ლეუვენის კათოლიკური უნივერსიტეტი

- 2005 - კ. დებაკერი, რ. ვუგელერსი, აკადემიური ტექნოლოგიების გადაცემის ორგანიზაციების როლი ინდუსტრიასა და მეცნიერებას შორის კავშირების გაუმჯობესებაში, "Research Policy", 2005, № 34, გვ. 321–342.

რომელია ცნობილი აკადემიური სპინ-ოფები?

- **Google Inc.**
- **Genetech Inc.**
- **Lycos Inc.**

- **და ა.შ.**

აკადემიური სპინ-ოფები - შეჯახება ყოველდღიურ რეალობასთან

"არელიტური" უნივერსიტეტების რეალობა

- მ. რაიტი, ბ. კლარისე, პ. მოსტარი, ა. ლოკეტი, აკადემიური მეწარმეობა ევროპაში, Edward Elgar, ჩელტნემ–ნორთჰემპტონი 2007.
- პ. მილიორინი, ჩ. სერაროლსი, ა. ბიკფალვი, "კრიტიკული გარდამტეხი მომენტების დაძლევა არელიტარული უნივერსიტეტებიდან წამოსული სპინ-ოფ კომპანიების განვითარებაში: კატალონიის მაგალითი", [w:] დ. სმოლბოუნი, ჯ. ლეიტაო, მ. რაპოსო, ფ. ველტერი (რედ.), "მეწარმეობის თეორია და პრაქტიკა". ევროპული სამეწარმეო კვლევების საზღვრები, გამომცემლობა "ედვარდ ელგარი", ჩელტნემი 2010.

სპინ-ოფების შექმნა, როგორც აკადემიური ცოდნის მცირე ნაწილის კომერციალიზაციის ფორმა

არა მხოლოდ სპინ-ოფი

მეცნიერული ცოდნის კომერციალიზაციის მრავალფეროვანი ფორმები

ინტელექტუალური საკუთრებაზე დაფუძნებული ინსტრუმენტები

- სპინ-ოფი
- ერთობლივი საწარმო
- ლიცენზირება
- ინტელექტუალური საკუთრების გაყიდვა

"რბილი" ინსტრუმენტები – ცოდნაზე დაფუძნებული

- ანალიტიკური პროექტები გარე პარტნიორებთან
- ექსპერტიზები
- სასწავლო პროექტები გარე პარტნიორებთან
- კონსულტინგი
- კომერციული პუბლიკაციები

წარმატების საზომები

უნივერსიტეტებიდან მიღებული ცოდნის კომერციალიზაცია, რომელიც შეიძლება შეფასდეს ინსტიტუციურ დონეზე

1. **პატენტების რაოდენობა:** (1) განაცხადების შეტანისა და (2) უნივერსიტეტის მკვლევრებისთვის გაცემული პატენტების რაოდენობა.
2. **მიღებული შემოსავალი:** უნივერსიტეტიდან კომერციალიზებული პატენტებიდან, ლიცენზიებიდან და ტექნოლოგიებიდან მიღებული შემოსავალი.
3. **სპინ-ოფებისა და სტარტაპების რაოდენობა:** უნივერსიტეტის კვლევების საფუძველზე შექმნილი ბიზნესების რაოდენობა.
4. **ტექნოლოგიების ლიცენზირება:** უნივერსიტეტის მიერ შემუშავებული ტექნოლოგიების სალიცენზიო ხელშეკრულებების რაოდენობა და მათგან მიღებული შემოსავალი.
5. **ინდუსტრიასთან თანამშრომლობა:** კომპანიებთან პარტნიორობით განხორციელებული კვლევითი პროექტების რაოდენობა და ერთობლივ კვლევებთან დაკავშირებული ხელშეკრულებების რაოდენობა.
6. **კურსდამთავრებულთა დასაქმება:** გამოსაშვები კურსის კურსდამთავრებულთა პროცენტული მაჩვენებელი, რომლებიც დასაქმებულნი არიან სამრეწველო სექტორში, განსაკუთრებით კი მათ მიერ შესწავლილ სფეროებთან დაკავშირებულ სექტორში.
7. **ბიზნეს ინკუბატორებში მონაწილეობა:** უნივერსიტეტში ინკუბატორების გამოყენებით პროექტების ან ინდივიდების რაოდენობა.
8. **კვლევითი აქტივობა:** გარე დაფინანსება, რომელიც მოპოვებულია გამოყენებითი კვლევისა და ინოვაციური ტექნოლოგიების განვითარებისთვის.

CC BY NC SA

Co-funded by
the European Union

www.რიჰეი.eu

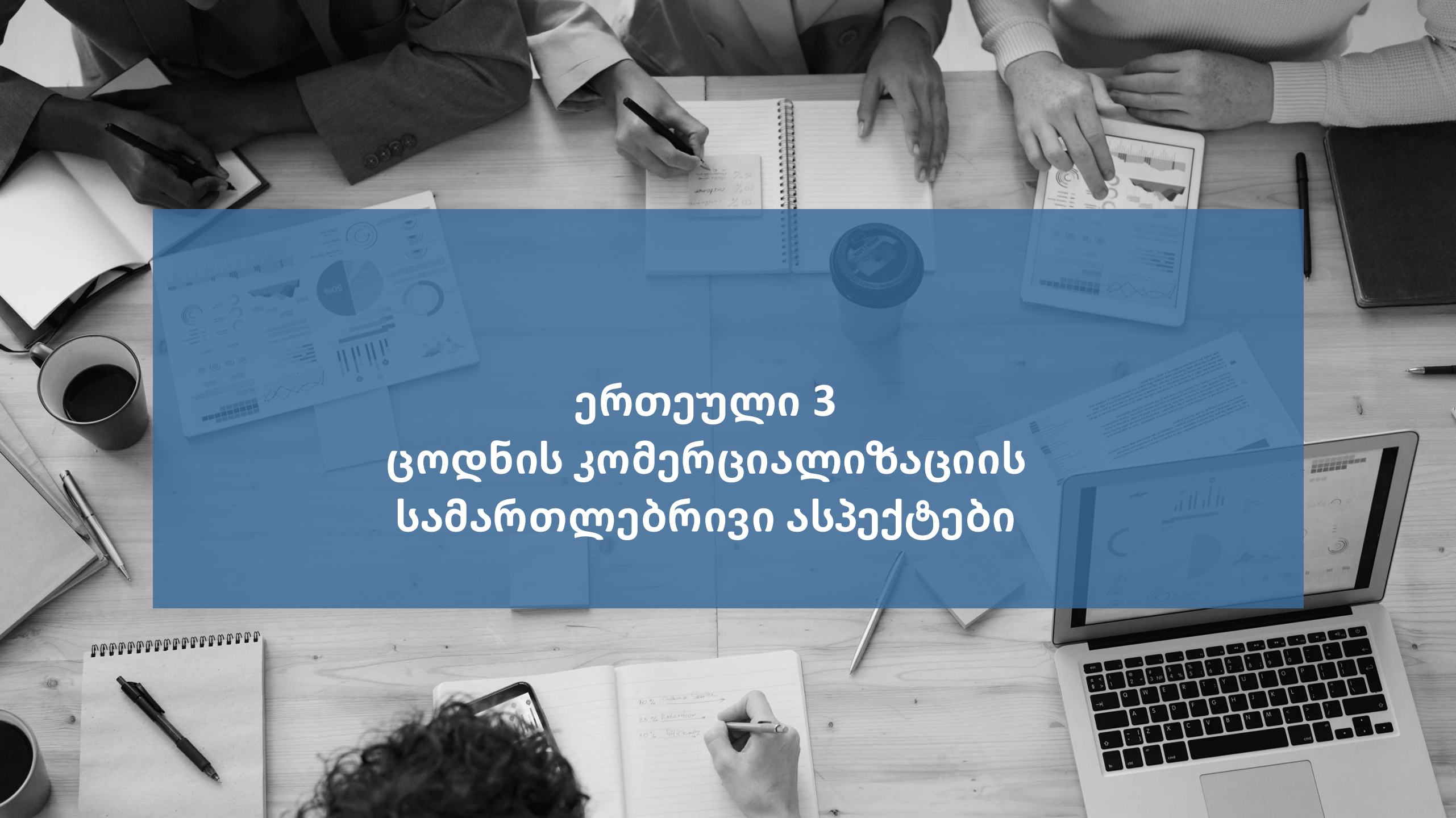

ერთეული 3
ცოდნის კომერციალიზაციის სამართლებრივი ასპექტები

შინაარსი

RiHEI

01 ინტელექტუალური საკუთრება (IP) და ინტელექტუალური საკუთრების უფლებები

02 პატენტირება

03 ლიცენზირება

04 კონფიდენციალურობის ხელშეკრულებები

05 სავაჭრო საიდუმლოებები

Co-funded by the European Union

პროექტის ნომერი: 101125355 (ERASMUS-EDU-2023-CBHE)

დაფინანსებულია ევროკავშირის მიერ. თუმცა, გამოთქმული მოსაზრებები და შეხედულებები ეკუთვნის მხოლოდ ავტორ(ებ)ს და არ არის აუცილებელი, რომ ასახავდეს ევროკავშირის ან განათლებისა და კულტურის აღმასრულებელი საგენტოს (EACEA) შეხედულებებს. არც ევროკავშირი და არც EACEA არ შეიძლება იყოს პასუხისმგებელი მათზე.

ინტელექტუალური საკუთრება

ინტელექტუალური საკუთრება (ფართო გაგებით)

- არის სამართლებრივი უფლებები, რომლებიც წარმოიშობა ინდუსტრიულ, სამეცნიერო, ლიტერატურულ და ხელოვნების სფეროებში არსებული ინტელექტუალური საქმიანობიდან.

ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის ძირითადი მიზეზები:

- შემქმნელთა ზნეობრივი და ეკონომიკური უფლებების, მათი შემოქმედების მიმართ და საზოგადოების უფლების, ამ შემოქმედებაზე წვდომის, კანონით დადასტურება,

- კრეატიულობისა და მისი შედეგების გავრცელებისა და გამოყენების ხელშეწყობა და სამართლიანი ვაჭრობის წახალისება, რაც ხელს შეუწყობს ეკონომიკურ და სოციალურ განვითარებას.

წყარო: ინტელექტუალური საკუთრების მსოფლიო ორგანიზაცია (2004) ინტელექტუალური საკუთრების სახელმძღვანელო: პოლიტიკა, კანონი და გამოყენება

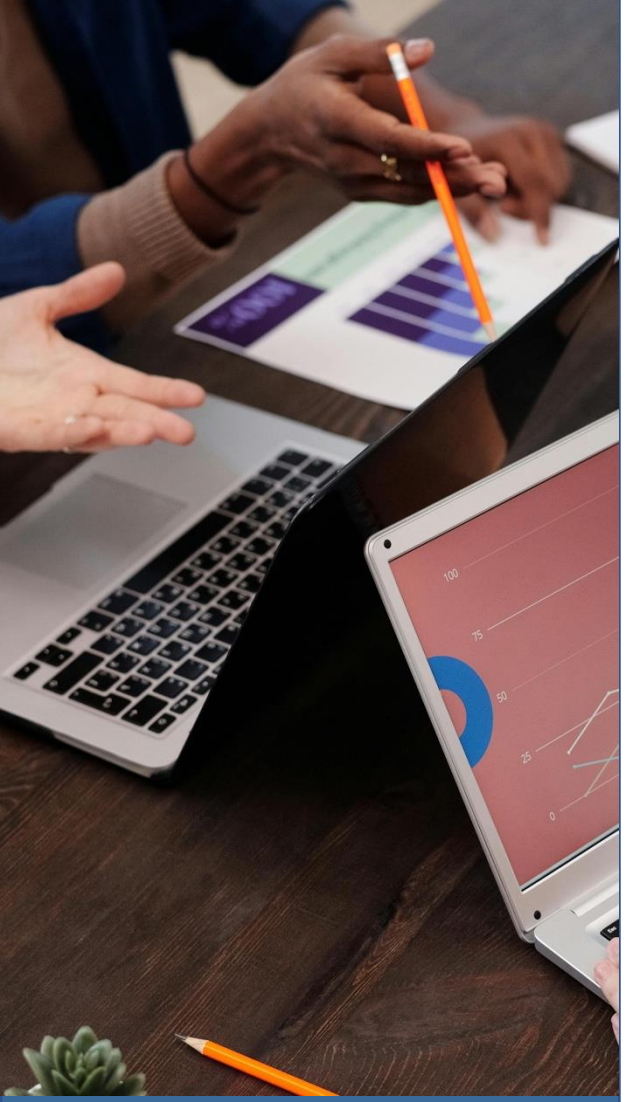

ინტელექტუალური საკუთრების რეგულირების მიზნები

ინტელექტუალური საკუთრების უფლებები ხელს უწყობს კრეატიულობასა და ინოვაციას შემქმნელებისა და გამომგონებლებისთვის სტიმულების შექმნით და ცოდნის გაზიარების ხელშეწყობით. ამიტომ, ინტელექტუალური საკუთრების დაცვისა და ინოვაციების ხელშესაწყობად გადამწყვეტია მყარი სამართლებრივი ჩარჩოებისა და ეფექტიანი აღსრულების მექანიზმების უზრუნველყოფა. ამის მისაღწევად, ტექნოლოგიურ პროგრესზე რეაგირებისას ინტელექტუალური საკუთრების დაცვის გაძლიერება და საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინება მთავარია.

წყარო: WIPO და ა.შ.

რა იცავს ინტელექტუალური საკუთრების უფლებები?

- ლიტერატურული, მხატვრული და სამეცნიერო ნაშრომები;
- შემსრულებელთა შესრულებები, ფონოგრამები და გადაცემები;
- გამოგონებები ადამიანის საქმიანობის ყველა სფეროში;
- მეცნიერული აღმოჩენები;
- სამრეწველო დიზაინი;
- სავაჭრო ნიშნები, მომსახურების ნიშნები, კომერციული სახელები და დასახელებები;
- არაკეთილსინდისიერი კონკურენციისგან დაცვა; და
- "ყველა სხვა უფლება, რომელიც გამომდინარეობს ინტელექტუალური საქმიანობიდან სამრეწველო, სამეცნიერო, ლიტერატურულ ან ხელოვნების სფეროებში".

სამრეწველოსაკუთრებაუფლებები

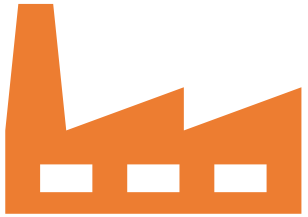

პატენტები გამოგონებებზე, სამრეწველო დიზაინზე (ესთეტიკურ ნიმუშებზე, რომლებიც დაკავშირებულია სამრეწველო პროდუქციის გარეგან სახესთან), სავაჭრო ნიშნებზე, მომსახურების ნიშნებზე, ინტეგრირებული სქემების განლაგების დიზაინზე, კომერციულ სახელებსა და დასახელებებზე, გეოგრაფიულ აღნიშვნებსა და არაკეთილსინდისიერი კონკურენციისგან დაცვაზე.

საავტორო უფლებები

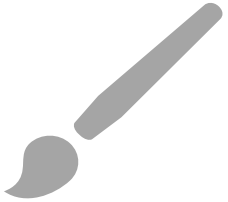

საავტორო უფლება ეხება ლიტერატურულ და ხელოვნების ნიმუშებს, როგორიცაა წიგნები, მუსიკა, ნახატები და ქანდაკებები, ფილმები და ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული ნამუშევრები (როგორიცაა კომპიუტერული პროგრამები და ელექტრონული მონაცემთა ბაზები).

"სამრეწველო საკუთრება უნდა გავიგოთ უმშვიდო მნიშვნელობით და ვრცელდება არა მხოლოდ პირდაპირ მრეწველობასა და ვაჭრობაზე, არამედ ასევე სოფლის მეურნეობისა და მოპოვებითი მრეწველობის დარგებზე და ყველა სახის დამზადებულ ან ბუნებრივ პროდუქტზე, მაგალითად: ღვინო, მარცვლეული, თამბაქოს ფოთოლი, ხილი, პირუტყვი, მინერალები, მინერალური წყლები, ლუდი, ყვავილები და ფქვილი."

პარიზის კონვენცია *– მუხლი 1(3)*

პატენტი

- პატენტი არის იურიდიული დამადასტურებელი საბუთი, რომელიც შეიძლება გაიცეს ნებისმიერ ტექნიკური ხასიათის გამოგონებაზე, იმ პირობით, რომ ის ახალია, მოიცავს "გამომგონებლურ ნაბიჯს" და განკუთვნილია სამრეწველო გამოყენებისთვის.
- პატენტი შეიძლება ეხებოდეს იმას, თუ როგორ მუშაობს საგანი, რას ემსახურება, რისგანა დამზადებული და როგორ მზადდება.
- პატენტზე განაცხადის შეტანა ნებისმიერს შეუძლია.
- ის მფლობელს ანიჭებს უფლებას, აუკრძალოს სხვებს გამოგონების შექმნა, გამოყენება ა გაყიდვა უნებართვოდ.
- ევროპაში გამოგონებები შეიძლება დაცული იყოს ან ეროვნული პატენტებით, რომლებსაც ევროკავშირის ქვეყნების კომპეტენტური ეროვნული ინტელექტუალური საკუთრების ორგანოები (საპატენტო ბიუროები) გასცემენ, ან ევროპული პატენტებით, რომლებსაც ცენტრალიზებულად გასცემს ევროპის საპატენტო ოფისი (EPO).
- მსოფლიო პატენტის დაცვის მსურველ განმცხადებლებს შეუძლიათ გამოიყენონ ეროვნული ინტელექტუალური საკუთრების ორგანოების ან ევროპის პატენტების ოფისის (EPO) მომსახურება, პატენტების თანამშრომლობის ხელშეკრულების (PCT) საფუძველზე.
- ზოგადი გაგებით, საერთაშორისო პატენტის განაცხადი ძალაშია, როგორც ეროვნული პატენტის განაცხადი (და გარკვეული რეგიონული პატენტის განაცხადები) PCT-ის ყველა ხელშემკვრელ სახელმწიფოში.

RiHEI

RiHEI

პატენტუნარიანობის პირობები

პატენტუნარიანი ობიექტი. გამოგონება უნდა შედიოდეს პატენტუნარიანი ობიექტების სფეროში, როგორც ეს განსაზღვრულია ეროვნული კანონმდებლობით. ეს მაჩვენებელი ქვეყნების მიხედვით განსხვავდება. ბევრი ქვეყანა პატენტუნარიანობისგან გამორიცხავს ისეთ ობიექტებს, როგორიცაა სამეცნიერო თეორიები, მათემატიკური მეთოდები, მცენარეთა ან ცხოველთა ჯიშები, ბუნებრივი ნივთიერებების აღმოჩენები, სამედიცინო მკურნალობის მეთოდები (სამედიცინო პროდუქტებისგან განსხვავებით) და ნებისმიერი გამოგონება, რომლის კომერციული ექსპლუატაციის თავიდან აცილება აუცილებელია საზოგადოებრივი წესრიგის, მორალის ან საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დასაცავად.

სამრეწველო გამოყენებადობა (სარგებლიანობა). გამოგონება უნდა იყოს პრაქტიკული გამოყენებისა, ან შესაძლებელი იყოს მისი რაიმე სახის სამრეწველო გამოყენება.

ახალგაზრდობა. გამოგონებას უნდა ჰქონდეს რაიმე ახალი მახასიათებელი, რომელიც არ არის ცნობილი მისი ტექნიკური სფეროს არსებული ცოდნის (რომელსაც უწოდებენ "წინა ხელოვნებას") ერთობლიობაში.

გამომგონებლური ნაბიჯი (არათვალსაჩინოება). გამოგონება უნდა შეიცავდეს შემოქმედებით ნაბიჯს, რომელიც არ შეიძლებოდა გამოეყვანა ტექნიკური სფეროს საშუალო ცოდნის მქონე პირისთვის.

გამოგონების გამჟღავნება. გამოგონება საპატენტო განაცხადში მკაფიო და სრული სახით უნდა იყოს გამჟღავნებული, რათა სფეროს ექსპერტმა (ტექნოლოგიის შესაბამის სფეროში მომუშავე პირმა) მისი განხორციელება შეძლოს.

ლიცენზირება

- ინტელექტუალური საკუთრების შეძენა, გაყიდვა ან ლიცენზირებაა შესაძლებელი.
- ლიცენზია არის შეთანხმება თქვენ, როგორც ინტელექტუალური საკუთრების უფლების მფლობელს (ლიცენზიას გამცემს) და მეორე მხარეს (ლიცენზიის მიმღებს) შორის. ის მათ აძლევს უფლებას, შეასრულონ ქმედება, რომელიც ლიცენზიის გარეშე უფლებების დარღვევას წარმოადგენდა.
- როიალტი არის გადასახადი, რომელსაც ლიცენზიატი უხდის ინტელექტუალური საკუთრების უფლების მფლობელს, ლიცენზიორს.
- ინტელექტუალური საკუთრება შეიძლება "გავცეთ ლიცენზიით" (licensed-out) ან "მივიღოთ ლიცენზიით" (licensed-in). თქვენ შეგიძლიათ "გაცეთ ლიცენზია" სხვა კომპანიას საფასურის სანაცვლოდ. თქვენ შეგიძლიათ "მიიღოთ ლიცენზია", თუ გსურთ გამოიყენოთ სხვა კომპანიის ინტელექტუალური საკუთრება თქვენი ბიზნესისა და პროდუქტების განვითარებისთვის.

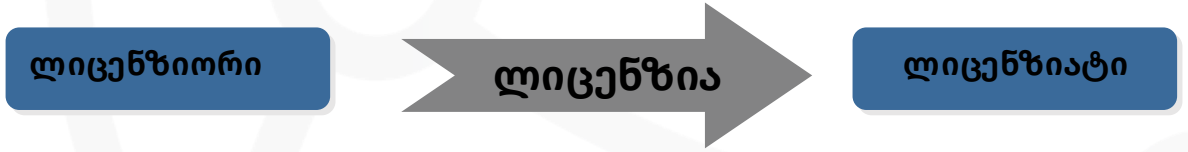

ლიცენზირება - როიალტის ხელშეკრულებები

- მყიდველი იღებს გადახდას, რომელიც, როგორც წესი, გაყიდვების პროცენტული წილია
- როიალტი გარიგების ყველაზე გავრცელებული ფორმაა
- მყიდველი იზიარებს ბაზრის განვითარების რისკს, მაგრამ ასევე იზიარებს პოტენციურ სარგებელს
- შემოსავალი დამოკიდებულია კომპანიაზე და არა მხოლოდ ტექნოლოგიაზე
- პირობები მოსალაპარაკებელია

RiHEI

ლიცენზიების ძირითადი ტიპები

ექსკლუზიური ლიცენზია

ყველაზე ფართო მოცულობის ლიცენზია, რომლის მინიჭებაც შესაძლებელია, ექსკლუზიური ლიცენზიაა. ექსკლუზიური ლიცენზია გამორიცხავს ლიცენზირებული ქონების უფლებით სარგებლობას ლიცენზიატის გარდა ყველა სხვა პირისთვის. ექსკლუზიური ლიცენზიის მინიჭების შემდეგ, ლიცენზორიც ხშირად (მაგრამ არა ყოველთვის) იკრძალება ლიცენზირებული პროდუქტების გამოყენების გაგრძელებას ექსკლუზიურობის ტერიტორიის ფარგლებში. ლიცენზორი ინარჩუნებს საკუთრების უფლებას, მაგრამ ყველაფერ დანარჩენზე გასცემს ლიცენზიას.

მონოპოლიური ლიცენზია

მხოლოდ ერთი ლიცენზიის გაცემის შემდეგ, გამცემი უფლებამოსილებას იტოვებს, მაგრამ უფლებებს სხვას ვეღარ გადასცემს. გამცემს შეუძლია განაგრძოს ლიცენზირებული პროდუქტების გამოყენება.

RiHEI

ლიცენზიების ძირითადი ტიპები

არასაექსკლუზიური ლიცენზია

არასაექსკლუზიური ლიცენზია შეიძლება გამცემმამ გასცეს იმდენ ლიცენზიატზე და იმდენად ხშირად, რამდენიც სურს. დღესდღეობით კომერციული პროგრამული უზრუნველყოფის უმეტესობა არასაექსკლუზიურ საფუძველზე ლიცენზირდება.

ტერიტორიული შეზღუდვები

ხშირად ხდება იმ ტერიტორიის შეზღუდვა, რომელსაც ლიცენზიის ხელშეკრულება ფარავს, განსაკუთრებით ინტელექტუალური საკუთრების ლიცენზიების სფეროში, სადაც სხვადასხვა სადისტრიბუციო პარტნიორს შეიძლება მიენიჭოს ექსკლუზიურობა თავიანთი რეგიონებისთვის.

როდის არ უნდა გასცეთ ან აიღოთ ლიცენზია?

თუ შეგიძლიათ თქვენი ინტელექტუალური საკუთრების კომერციალიზება, შესაძლოა, უმჯობესი იყოს, ეს თავად გააკეთოთ;

ფრთხილად უნდა იყოთ თქვენი ინტელექტუალური საკუთრების ლიცენზირებისას იმ კომპანიებისთვის, რომლებმაც შეიძლება შეამცირონ მისი ღირებულება;

ლიცენზირებული ინტელექტუალური საკუთრება შეიძლება ძალიან სუსტი იყოს – თუ კონკურენტმა შეძლო მისი შემოვლითი გზის პოვნა და ბაზრის წილის მიტაცება, ლიცენზიაში ინვესტირება შეიძლება არ ღირდეს.

პოტენციურმა ლიცენზიარმა შესაძლოა მოითხოვოს ზედმეტად მაღალი სალიცენზიო გადასახადი და შეზღუდოს ბიზნესის ზრდა;

როიალტი არის გადასახადი, რომელიც ეძლევა მფლობელს პატენტის გამოყენებისთვის. როიალტის გადახდა ხდება პატენტის კანონიერ მფლობელთან მათ მიერ, ვისაც მისი გამოყენება შემოსავლის მისაღებად სურს. როიალტები მიზნად ისახავს მფლობელის კომპენსაციას აქტივის გამოყენებისთვის და ისინი იურიდიულად სავალდებულოა.

ინტელექტუალური საკუთრების სფეროში ინფორმაციის გამჟღავნების აკრძალვის შესახებ შეთანხმებები (NDA)

- ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების დაცვის შემთხვევაში ყველაზე მნიშვნელოვანი შეთანხმებებია ინფორმაციის გაუმჟღავნებლობის ხელშეკრულებები (NDA).
- NDA, რომელიც ასევე ცნობილია როგორც კონფიდენციალურობის შეთანხმება (CA), კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნების შეთანხმება (CDA), საკუთრების ინფორმაციის შეთანხმება (PIA) ან საიდუმლოების შეთანხმება (SA), არის იურიდიული ხელშეკრულება სულ მცირე ორ მხარეს შორის, რომელიც განსაზღვრავს კონფიდენციალურ მასალას, ცოდნას ან ინფორმაციას, რომლის გაზიარებაც მხარეებს ერთმანეთთან გარკვეული მიზნებისთვის სურთ, მაგრამ სურთ, შეზღუდონ მასზე წვდომა მესამე მხარეებისთვის.
  გამოიყენეთ NDA-ები, რათა სხვებთან საუბრისას თქვენი გამოგონება საიდუმლოდ შეინახოთ.

რა არის კომერციული საიდუმლო?

ნებისმიერი კონფიდენციალური ბიზნეს ინფორმაცია, რომელიც საწარმოს კონკურენტულ უპირატესობას ანიჭებს, შეიძლება ჩაითვალოს სავაჭრო საიდუმლოდ. სავაჭრო საიდუმლოებები მოიცავს წარმოების ან ინდუსტრიულ საიდუმლოებებსა და კომერციულ საიდუმლოებებს.

მფლობელისგან განსხვავებული პირების მიერ ასეთი ინფორმაციის უნებართვო გამოყენება მიიჩნევა არაკეთილსინდისიერ პრაქტიკად და სავაჭრო საიდუმლოს დარღვევად.

როგორ იცავს კანონი კომერციულ საიდუმლოებებს?

პატენტებისგან განსხვავებით, კომერციული საიდუმლოებები რეგისტრაციის გარეშე იცავენ, ანუ კომერციული საიდუმლოს აქტები ყოველგვარი პროცედურული ფორმალობების გარეშე იცავენ.

შესაბამისად, კომერციული საიდუმლო შეიძლება დაცული იყოს შეუზღუდავი ვადით. ამ მიზეზების გამო, კომერციული საიდუმლოების დაცვა განსაკუთრებით მიმზიდველია მცირე და საშუალო საწარმოებისთვის.

სავაჭრო საიდუმლოებების ზოგადი სტანდარტები

ინფორმაცია უნდა იყოს საიდუმლო.

მას უნდა ჰქონდეს კომერციული ღირებულება, რადგან ის საიდუმლოა.

მასზე უნდა ყოფილიყო გამოყენებული ინფორმაციის კანონიერი მფლობელის მიერ მის გასაიდუმლოებლად გატარებული გონივრული ზომები (მაგ., კონფიდენციალურობის ხელშეკრულებების მეშვეობით).

- **კოკა-კოლას შემთხვევა**

  კოკა-კოლას ფორმულა კომერციული საიდუმლოს ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი მაგალითია. და ეს მისი უკუინჟინერიის სიმარტივის გამოა.
  თუ თქვენი "ფორმულის" ერთ-ერთი პრინციპი შესაძლებელია შეიცვალოს სხვათი, მაგრამ მისი დამუშავების გამო რთულია პირველად ფაქტორებად დაშლა, გადახედეთ პატენტირების საკითხს, რადგან ამ პროცედურის დროს საიდუმლოებები უნდა გამჟღავნდეს.

- **კენტუკი ფრაიდ ჩიქენის მაგალითი**

ცნობილი KFC-ის "11 მწვანილისა და სუნელის საიდუმლო რეცეპტი" თითქმის ისეთივე ცნობილია, როგორც მათი ყოფილი სარეკლამო სლოგანი "finger lickin' good".

ის ლუისვილში (კენტუკი) სეიფში, დიდი სიფრთხილით ინახება. ერთი კომპანია სუნელების რეცეპტის ნაწილს ამზადებს, ხოლო მეორე — დანარჩენს, ისე, რომ არცერთ მხარეს არ გააჩნდეს სრული რეცეპტი.

CC BY NC SA

Co-funded by
the European Union

www.რიჰეი.eu

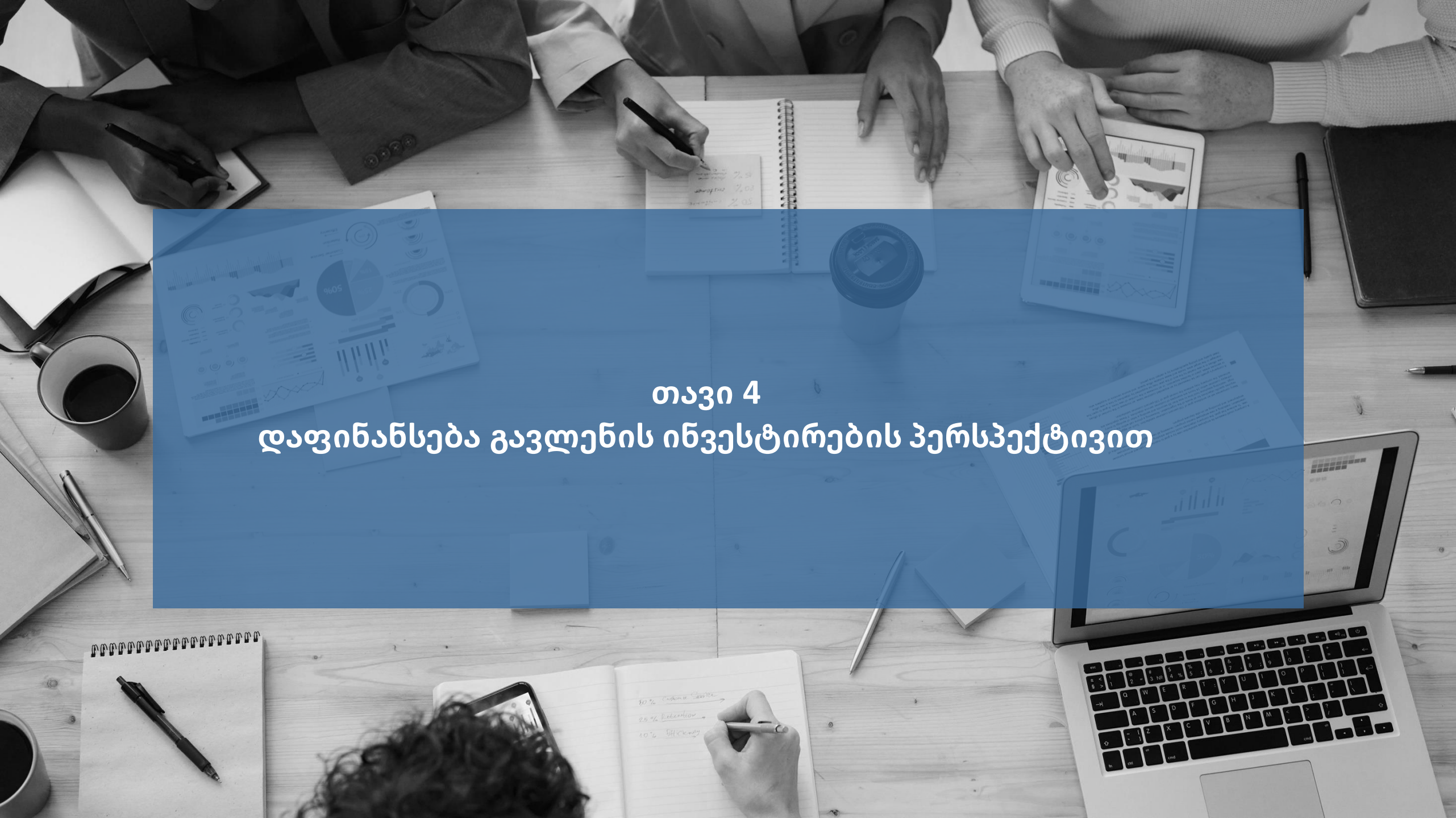

თავი 4
დაფინანსება გავლენის ინვესტირების პერსპექტივით

შინაარსი

RiHEI

01 ინოვაციური პროექტის ეტაპები და დაფინანსების წყაროები

02 სათავო და საკუთარი კაპიტალით დაფინანსება

03 საქმიანი ანგელოზები და სარისკო კაპიტალის ფონდები

04 სათანადო ინვესტორის პოვნა

05 იმპაქტ-ინვესტირება

Co-funded by the European Union

პროექტის ნომერი: 101125355 (ERASMUS-EDU-2023-CBHE)

დაფინანსებულია ევროკავშირის მიერ. თუმცა, გამოთქმული მოსაზრებები და შეხედულებები ეკუთვნის მხოლოდ ავტორ(ებ)ს და არ არის აუცილებელი, რომ ასახავდეს ევროკავშირის ან განათლებისა და კულტურის საკითხებში ევროპული აღმასრულებელი სააგენტოს (EACEA) შეხედულებებს. არც ევროკავშირი და არც EACEA არ შეიძლება იყოს პასუხისმგებელი მათზე.

ინოვაციური პროექტის ეტაპები
პროექტის განვითარება

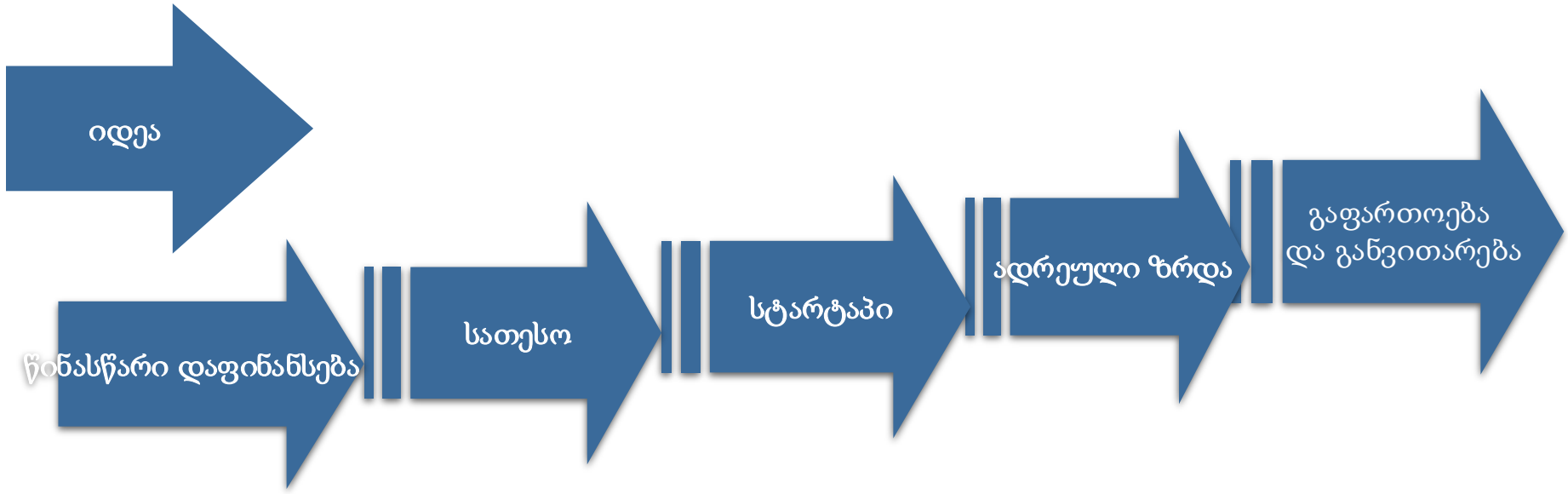

ეტაპის მახასიათებლები

- არც შემოსავალი, არც ტექნოლოგია, არც პროდუქტი
- ყურადღება გამახვილებულია გარკვეული შუალედური ეტაპების მიღწევაზე

- შემოსავლების გარეშე
- ყურადღება საბოლოო ტექნ. განვითარებაზე/პროტოტიპზე
- ბიზნეს მოდელის შემუშავება

- განვითარებადი კომპ
- პროტოტიპი შემუშავ
- საწყისი გაყიდვები

- პროდუქტი შემუშავებული და გაყიდულია
- ყურადღება გამახვილებულია ბაზრის წილსა და ეფექტიანობაზე

- ბაზრის გაფართოება
- კომპანიის გაფართოება - ორგანიზაციული ზრდა

პროექტის ეტაპები და დაფინანსების წყაროები

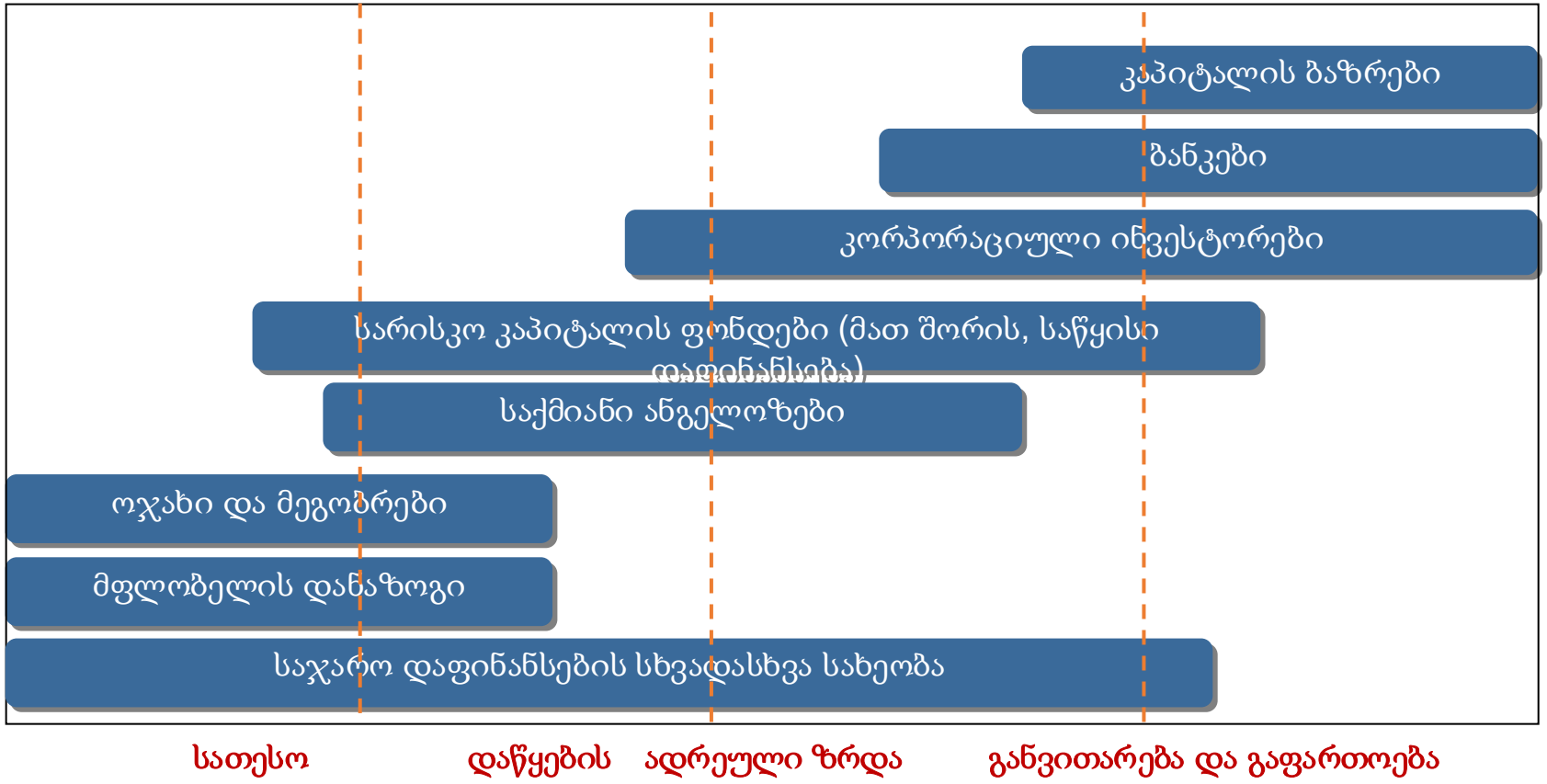

სათავო და საკუთარი კაპიტალით დაფინანსება

სათავო ფინანსირება	საკუთარი კაპიტალით დაფინანსება
სესხის მიმღებს უნდა დაუბრუნდეს	არ საჭიროებს დაბრუნებას – რჩება კომპანიას
ვალის ღირებულება ძირითადად პროცენტს უკავშირდება	ხელმისაწვდომია ინვესტორთა სხვადასხვა ტიპი – მეტი მოქნილობა
ბანკები, როგორც ვალის მთავარი წყარო	კომპანიის საკუთრების ნაწილი გადაეცემა გარე ინვესტორს

სათავო ფინანსირება

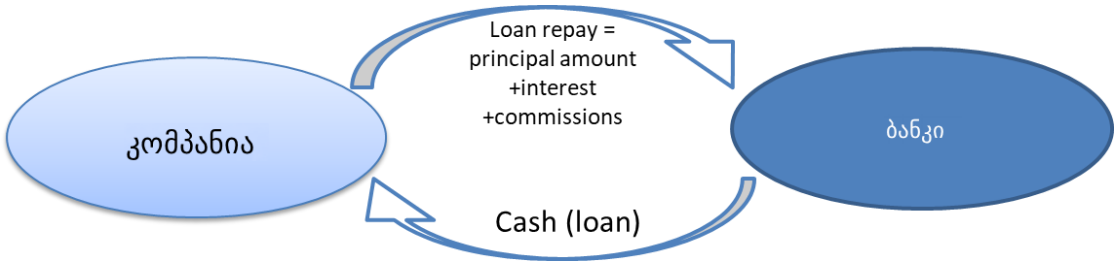

საკუთარი კაპიტალით დაფინანსება

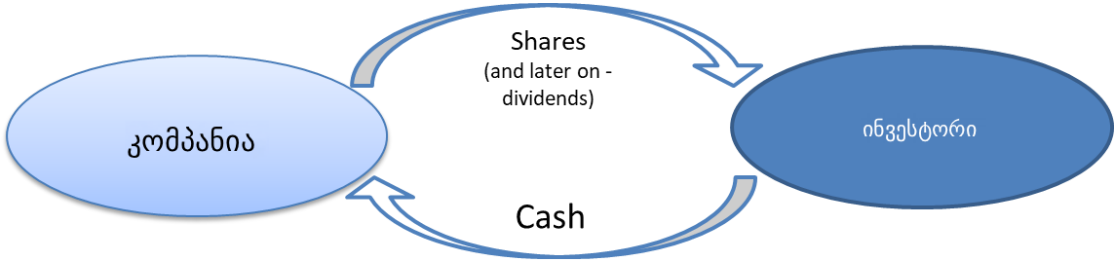

საქმიანი ანგელოზები

საქმიანი ანგელოზები (სა) არიან კერძო, არაფორმალური ინვესტორები, რომლებიც თავიანთი ფინანსური რესურსების ნაწილს ახალ, პერსპექტიულ, ინოვაციურ პროექტებში აბანდებენ. ისინი კერძო სახსრებს აბანდებენ (როგორც წესი, 200,000-დან დაახლოებით 2 მილიონ ევრომდე ოდენობით). ინვესტიციები, როგორც წესი, ბიზნესის განვითარების ადრეულ ეტაპებზე ხორციელდება. ისინი ხშირად არ ისახავენ მიზნად თავიანთი საინვესტიციო საქმიანობის საჯაროდ გამხელას. ბევრი ბიზნეს ანგელოზი არის ადამიანი ბიზნესთან დაკავშირებული პროფესიული გამოცდილებით — მეწარმეები (სხვადასხვა ინდუსტრიიდან), მენეჯერები, იურისტები და ა.შ. მათ აქვთ პოტენციალი, გაიღონ კონსულტაცია ბიზნესის აგების საკითხებზე და ორიენტირებულნი არიან საწარმოს წარმატებაზე. ბიზნეს ანგელოზთან დაკავშირების ერთ-ერთი ყველაზე მარტივი გზა ბიზნეს ანგელოზთა ქსელების მეშვეობითაა. ევროპულ დონეზე, ადგილობრივი/რეგიონული ბიზნეს ანგელოზთა ქსელების შესახებ ინფორმაციას EBAN-ი (ევროპის ბიზნეს ანგელოზთა ქსელი, http://www.eban.org/) გვაწვდის. ეწვიეთ ვებსაიტს, რათა მიიღოთ მეტი დეტალი ბიზნეს ანგელოზების შესახებ.

ვენჩურული კაპიტალის (VC) ფონდები

საფრთხობელა კაპიტალის (VC) ფონდები არის კერძო კაპიტალის საინვესტიციო ინსტრუმენტები, რომლებიც მიზნად ისახავენ ინვესტირებას მაღალი რისკის/მაღალი უკუგების პროფილის მქონე კომპანიებში, კომპანიის ზომის, აქტივებისა და პროდუქტის განვითარების ეტაპის მიხედვით. ვენჩურული კაპიტალის ფონდები სხვა საინვესტიციო ფონდებისგან იმით განსხვავდება, რომ ისინი კონცენტრირებულნი არიან ადრეული ეტაპის ინვესტიციების კონკრეტულ ტიპზე. ყველა ფირმა, რომელიც იღებს ვენჩურული კაპიტალის ინვესტიციებს მაღალი ზრდის პოტენციალით, რისკიანია და გრძელი საინვესტიციო ჰორიზონტი აქვს. ვენჩურული კაპიტალის ფონდები უფრო აქტიურ როლს ასრულებენ თავიანთ ინვესტიციებში, უზრუნველყოფენ მითითებებს და ხშირად იკავებენ ადგილს სამეთვალყურეო საბჭოში. ვენჩურული კაპიტალის ფონდებს აქვთ პორტფელის შემოსავლიანობა, რომელიც ინვესტირების "ბარბელის" მიდგომას ჰგავს. ბევრი ვენჩურული ფონდი მცირე ინვესტიციებს ახორციელებს მრავალფეროვან ახალ კომპანიებში, იმ ვარაუდით, რომ მათი ნაწილი მაღალ ზრდას მიაღწევს და საბოლოოდ ფონდს შედარებით დიდი ანაზღაურებით დააჯილდოებს. სარისკო კაპიტალის შესახებ ინფორმაციის მიღების ეფექტური გზაა ადგილობრივ ინოვაციების მხარდამჭერ ორგანიზაციებთან დაკავშირება (მაგ., ტექნოლოგიების გადაცემის ცენტრები). ევროპულ დონეზე, ეროვნული/რეგიონული სარისკო კაპიტალის ფონდების შესახებ ინფორმაციას გვაწვდის Invest Europe (http://www.investeurope.eu). ეწვიეთ ვებსაიტს სარისკო კაპიტალის შესახებ მეტი დეტალის გასაგებად.

RiHEI

ინვესტორი – იდეალური შესაბამისობა

- რა არის ინვესტორის სექტორული ფოკუსი?
- რა არის ინვესტორისთვის სასურველი ინვესტიციის მოცულობა?
- შესაძლებელია თუ არა ინვესტორის მხრიდან სხვა სახის დახმარება? რა გამოცდილება აქვს ინვესტორს სტარტაპების დახმარების გაწევაში?
- რაც შეეხება ინვესტიციის მეორე/მესამე რაუნდს? რა არის ინვესტორის საინვესტიციო შესაძლებლობები?
- როგორია ინვესტორის არსებული პორტფელი? ხომ არ არსებობს სექტორული შესაბამისობა?

პოტენციური ინვესტორები და მათი პრეფერენციები

ინვესტორის ტიპი	ინვესტორის მახასიათებლები და პრეფერენციები
ბანკი	• ინსტიტუციური ინვესტორი; • გარე კაპიტალის ინვესტირება; • მიზნად დაისახეთ დაბალი შემოსავლიანობა და დაბალი რისკი; • საჭიროა უზრუნველყოფა.
ოჯახი, მეგობრები და დამფუძნებლები	• ინდივიდუალური ინვესტორი; • ინვესტირება საკუთარი კაპიტალით; • დაბალი მოგების მოთხოვნები; • ისინი მეგობრის იდეაში აბანდებენ – პირადი ურთიერთობები რისკის ქვეშაა; • პასიური ინვესტორები – როგორც წესი, ერთი ინვესტიცია.
საქმიანი ანგელოზები	• ინდივიდუალური ინვესტორი; • საკუთარი კაპიტალის ინვესტირება; • საქმიანი და (ზოგჯერ) სექტორული გამოცდილება; • აქტიური ინვესტორები – როგორც წესი, ინვესტიციების ფართო პორტფელი; • ინვესტირება კონკრეტულ მეწარმეში (პირადი არჩევანი).
სარისკო კაპიტალი **ფონდები და საწყისი კაპიტალის ფონდები**	• ინსტიტუციური ინვესტორი; • გარე კაპიტალის ინვესტირება; • აქტიური ინვესტორები – ინვესტიციების ფართო პორტფელი; • ინვესტირებს კონკრეტულ ბიზნესებში (ფონდების სტრატეგიის შესაბამისად).
კაპიტალის ბაზრები	• სტარტაპ კომპანიები ძალიან მცირე და ძალიან რისკიანია, რომ რეგულარულ კაპიტალის ბაზრებზე შევიდნენ
"პარალელური" კაპიტალის ბაზრები	• მაგ.: First North (Nasdaq), NewConnect (ვარშავის საფონდო ბირჟა), AIM (ლონდონის საფონდო ბირჟა), Alternext (Euronext); • ალტერნატიული გზა მცირე და საშუალო ზომის კომპანიებისთვის; • ნაკლები ფორმალური ვალდებულებები და ბევრად უფრო დაბალი კაპიტალის მოთხოვნები; • ისინი უზრუნველყოფენ კაპიტალს, მაგრამ ასევე მნიშვნელოვნად ზრდიან ბიზნესის სანდოობასა და ცნობადობას.

ინვესტორებთან ურთიერთობა

ინოვაციური პროექტები

მოჰყვება:
- ახალი პროდუქტის იდეები
- ტექნოლოგიები

საჭიროებები:
- თანხა კომპანიისა და პროდუქტების განვითარებისთვის
- სექტორული და ბიზნეს განვითარების ექსპერტიზა

ინვესტორები

შემოგთავაზოთ:
- ფული
- სექტორული ექსპერტიზა/ მენეჯერული ცოდნა

საჭიროებები:
- ახალი ბიზნეს იდეები
- ბიზნეს წინადადება განვითარების პოტენციალით

ხშირი შეცდომები

- ჭარბი ოპტიმიზმი, მაგრამ, მეორე მხრივ, თავდაჯერებულობის ნაკლებობა;
- კომერციალიზაციის მკაფიო სტრატეგიის არარსებობა;
- გასაგები ბიზნეს მოდელის არარსებობა;
- არასაკმარისი საბაზრო პოტენციალი:
  - ნიშური პროექტები, რომლებიც განლაგებულია დაბალი ღირებულებისა და შეზღუდული ზრდის პოტენციალის მქონე ბაზრებზე;
- ხარჯების შემცირებით შეფასება და/ან მოსალოდნელი შემოსავლების გადაჭარბებით შეფასება;
- პროექტის მხარდამჭერი სანდო დოკუმენტაციის არარსებობა;
- პროექტის/კომპანიის მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის დამალვა;
- პროექტთან დაკავშირებული არსებითი რისკების მითითების გამოტოვება;
- ბიზნესის არაგონივრული შეფასება, რაც იწვევს მნიშვნელოვან განსხვავებებს შეფასებასთან დაკავშირებით გამომგონებელსა და პოტენციურ ინვესტორს შორის;
- მომგონებლის არასაკმარისი მზაობა, "გაუზიაროს" საკუთრების ნაწილი ინვესტორს.

RiHEI

სარისკო კაპიტალის ინვესტირება, როგორც პროცესი

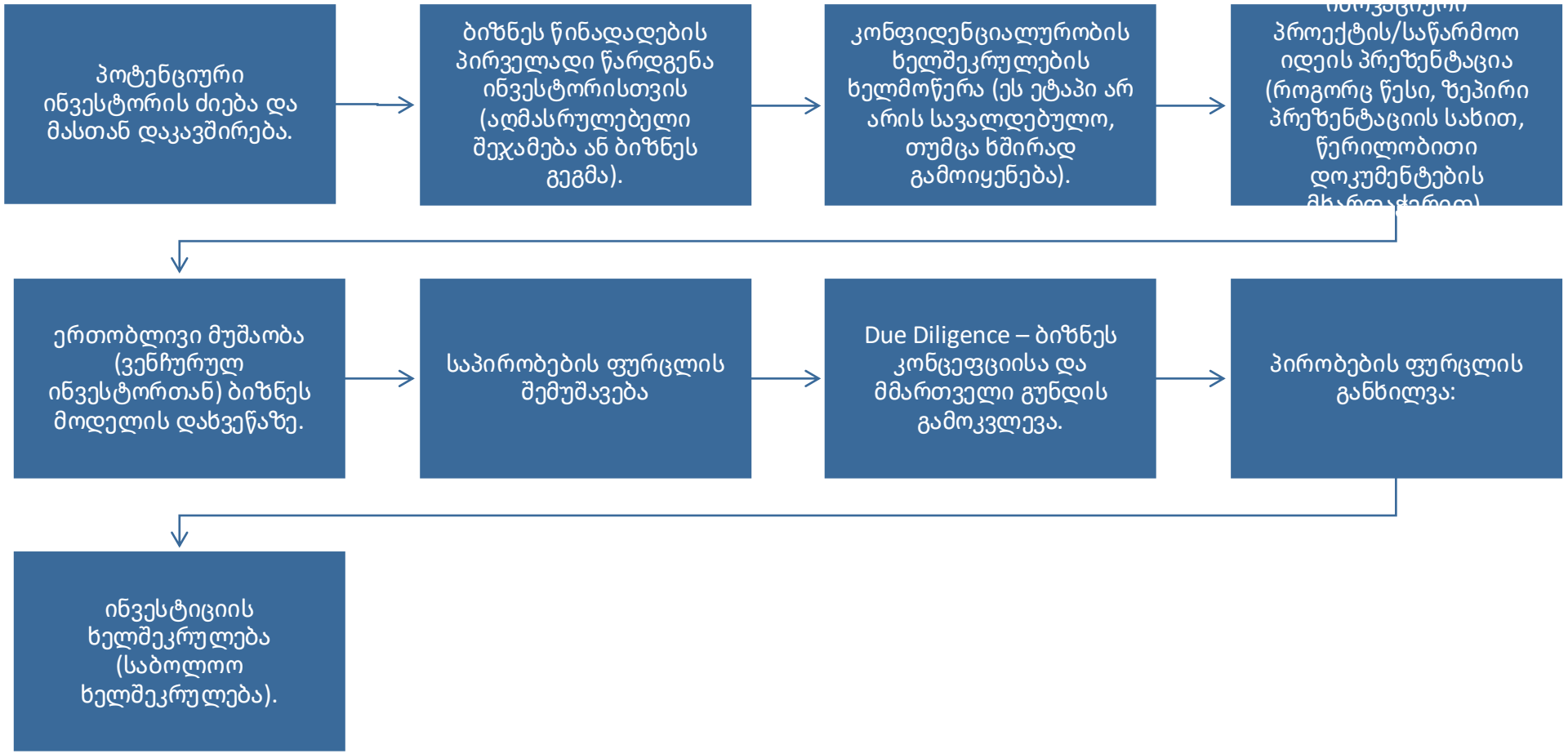

ვენჩურული კაპიტალის დაფინანსების რისკები

ვენჩურული კაპიტალის დაფინანსების რისკები	განმარტება
კონტროლის დაკარგვა	სარისკო კაპიტალი შეიძლება დახასიათდეს, როგორც "ფინანსირება სტეროიდებზე", დიდი ფულადი შენატანითა და პროფესიონალი — და შესაძლოა, აგრესიული — ინვესტორებით. სავარაუდოა, რომ სარისკო კაპიტალის პარტნიორები პროექტის უმეტეს ასპექტებში ჩართვას მოისურვებენ. მათი წილის ზომამ შეიძლება განსაზღვროს, თუ რა გავლენას მოახდენენ ისინი კომპანიის მიმართულების ფორმირებაზე.
უმცირესობის მფლობელობის სტატუსი	კომპანიაში ვენჩურული კაპიტალის ინვესტიციის მოცულობის მიხედვით, რომელიც შეიძლება 50%-ზე მეტი იყოს, გამომგონებელმა შეიძლება დაკარგოს პროექტის ან ბიზნესის მმართველობითი კონტროლი.
იძულებითი მენეჯმენტი	როგორც წესი, ვენჩურული კაპიტალის დაფინანსებას გარკვეული პირობები ახლავს თან. პირველი, ინვესტორები მოითხოვენ წილს კაპიტალში. მეორე, მათ შეიძლება სურდეთ მენეჯმენტის დამატება და, შესაძლოა, ამჟამინდელი ზოგიერთი მთავარი მენეჯერის მოხსნა. მართვის იძულებითი ცვლილებები შეიძლება მოითხოვონ უფრო გამოცდილი მენეჯერის მოყვანის მიზნით.
გადაწყვეტილების მიღების შეზღუდული შესაძლებლობები	ეს რისკ-ფაქტორი პირდაპირ უკავშირდება ზემოხსენებულს. სტარტაპის მართვისას, მფლობელს შეიძლება ჰქონდეს ძალიან ნათელი ხედვა იმის შესახებ, თუ სად უნდა იყოს ორგანიზაცია ერთ, სამ ან ხუთ წელიწადში. საინვესტიციო კაპიტალით დაფინანსების შემთხვევაში, შესაძლოა დადგეს დათმობაზე წასვლა დასახულ მიზნებზე. შესაძლოა, დიდი გადაწყვეტილებების მიღებამდე ინვესტორთან რეგულარული შეხვედრებიც კი გახდეს საჭირო.
ფინანსირების პრობლემები	ვენჩურული კაპიტალისტები ხშირად დიდ თანხებს ამოძრავებენ, კაპიტალის გაცვლას შეიძლება დრო დასჭირდეს და ბიზნესის მფლობელებმა ეს უნდა გაითვალისწინონ და შეფერხებებს მოერგონ. გარდა ამისა, დაფინანსების გაცემამდე შეიძლება საჭირო გახდეს გარკვეული ეტაპების (ინვესტიციის ხელშეკრულებით შეთანხმებული) შესრულება. მაგალითად, ინვესტორმა შეიძლება მოისურვოს ყოველთვიური მუდმივი გაყიდვების დანახვა, სანამ შეთანხმებულ თანხებზე წვდომას დაუშვებს.

წყარო: ვენჩურული კაპიტალის უპირატესობები და ნაკლოვანებები, https://www.thehartford.com/business-insurance/strategy/business-financing/venture-capital; ვენჩურული კაპიტალის დაფინანსების უარყოფითი მხარეები, https://www.finsmes.com/2019/07/disadvantages-of-venture-capital-funding.html

შემდეგი ნაწილში განვიხილავთ, თუ ვინ არიან ზეგავლენის ინვესტორები.

- როგორც საწარმოების სპექტრი არსებობს, ასევე არსებობს ზეგავლენის ინვესტორების სპექტრი.

- ევროპული საინვესტიციო ფილანთრო
ასოციაცია (EVPA) განასხვავებს
ა) ინვესტირება გავლენისთვის, რაც ნ
ინვესტირება პირველადი ფოკუსით
ძირითადი აქტივის გავლენისგან
ბ) ინვესტირება გავლენით, სადაც ინვ
ინვესტორი ასევე აფასებს ფინანსურ
შემოსავალს (და არა მხოლოდ გავლენ

შედეგზე ორიენტირებული ინვესტორების გააზრება

- ვენჩურული ფილანთროპია (VP) არის მაღალი ჩართულობისა და გრძელვადიანი მიდგომა, რომლის ფარგლებშიც გავლენის ინვესტორი მხარს უჭერს სოციალური მიზნის ორგანიზაციას (SPO), რათა დაეხმაროს მას სოციალური გავლენის მაქსიმიზაციაში. ვენჩურული ფილანთროპია ინვესტიციას ახორციელებს არა მხოლოდ სოციალურ მეწარმეებში, არამედ საქველმოქმედო და არასამთავრობო ორგანიზაციებშიც. მათ მოტივირებული არ არიან ფინანსური უკუგებით.

- კაპიტალის სპექტრის უფრო ფართო მიმოხილვისთვის, იხილეთ შემდეგი სლაიდი.

- ფულის შეგროვების დაწყებისას, მნიშვნელოვანია გაიცნობიეროთ, თუ რა ტიპის ზეგავლენის ინვესტორებს ესაუბრებით. ჩაატარეთ საკუთარი სათანადო შემოწმება, რათა იცოდეთ, თქვენი ინვესტორი უფრო მეტად აქცენტს ზეგავლენაზე, მოგებაზე თუ ორივეს თანაბარზე აკეთებს. ეს დაგეხმარებათ თქვენი გზავნილის ჩამოყალიბებაში.

- სოციალური გავლენის ინვესტორებს ასევე შეიძლება ჰქონდეთ განსაკუთრებული ინტერესი, მაგალითად, კლიმატური გადაწყვეტილებების, კეთილი საქმეებისთვის ტექნოლოგიების, ქალი მეწარმეების მიმართ... წინასწარ ეცადეთ გაარკვიოთ, აქვს თუ არა

კაპიტალის სპექტრი (ფენიქს კაპიტალი)

წყარო: ადაპტირებულია Bridges Fund Management-ის (2014), PRI-ის (2013), RIAA-ს (2019), UK NAB-ის (2017), Impact Management Project (IMP)-ის (2018) მიხედვით

RiHEI

გავლენის ინვესტორების მოძიება

- არსებობს რამდენიმე ქსელი, სადაც შეგიძლიათ ეძებოთ ზეგავლენის ინვესტორები. პირველ რიგში, უნდა გაიგოთ, სად იმყოფებით ინვესტირებისთვის მზაობის სპექტრში.

- როგორც ადრეული ეტაპის სტარტაპს, შეგიძლიათ ყურადღება გაამახვილოთ ზეგავლენის ბიზნეს ანგელოზებზე, ინვესტირების მიმართულების მქონე ინკუბაციის/აქსელერაციის პროგრამებზე ან ადრეული ეტაპის ზეგავლენის ფონდებზე.
- თუ თქვენ გაქვთ ჰიბრიდული ბიზნეს მოდელი, რომელიც მოიცავს როგორც მომგებიან, ისე არამომგებიან საქმიანობას, შეგიძლიათ ასევე მიმართოთ ფონდებსა და ვენჩურულ ფილანთროპებს.

- შეგიძლიათ დაიწყოთ თქვენი ადგილობრივი/ეროვნული ბიზნეს ანგელოზთა ქსელის გამოკითხვით და მოძებნოთ ზეგავლენის ბიზნეს ანგელოზები.

გავლენის ინვესტორების მოძიება

- Toniic არის იმპაქტ ინვესტორთა გლობალური საზოგადოება: გაარკვიეთ, არსებობს თუ არა ერთი ან რამდენიმე თქვენს რეგიონში. ასევე შეგიძლიათ მიმართოთ EVPA-ს დირექტორია.
- თუ თქვენ ქალი მეწარმე ხართ, შეგიძლიათ მოიძიოთ გენდერულად ორიენტირებული ინვესტორები (ინვესტორები, რომლებიც თავიანთ საინვესტიციო პროცესში გენდერულ ფაქტორს ატარებენ უკეთესი ეკონომიკური, ეკოლოგიური და სოციალური შედეგების მისაღწევად). პროექტი SAGE 4.0 რომელიც აკონტროლებს ვენჩურულ კაპიტალს, კერძო კაპიტალსა და კერძო ვალს გენდერული პერსპექტივით.
- მონაცემთა ბაზა dealroom.co-ს მონაცემთა ბაზა აჩვენებს 70-ზე მეტ ევროპულ ვენჩურულ კაპიტალის ფონდს, რომლებიც იდენტიფიცირებული არიან, როგორც ზეგავლენის ინვესტორები.
მათი პორტფელი 1500-ზე მეტ კომპანიას მოიცავს.

CC BY NC SA

Co-funded by
the European Union

www.რიჰეი.eu

ერთეული 5
RRI და ახალგაზრდული სამოქალაქო მეცნიერება

შინაარსი

RiHEI

01 RRI-ის კონცეფცია

02 RRI პრინციპები

03 RRI პროცესის მოთხოვნები

04 RRI შედეგები და ინდიკატორები

05 RRI-ის ინტეგრაცია უმაღლესი განათლების დაწესებულებების სტრატეგიებში

06 ახალგაზრდა მოქალაქეების მეცნიერება

Co-funded by the European Union

პროექტის ნომერი: 101125355 (ERASMUS-EDU-2023-CBHE)

დაფინანსებულია ევროკავშირის მიერ. თუმცა, გამოთქმული მოსაზრებები და შეხედულებები ეკუთვნის მხოლოდ ავტორ(ებ)ს და არ არის აუცილებელი, რომ ასახავდეს ევროკავშირის ან განათლებისა და კულტურის საკითხებში ევროპული აღმასრულებელი სააგენტოს (EACEA) შეხედულებებს. არც ევროკავშირი და არც EACEA არ შეიძლება ეკისრებოდეს პასუხისმგებლობას მათთვის.

პასუხისმგებლიანი კვლევისა და ინოვაციის (RRI) კონცეფცია

პასუხისმგებლიანი კვლევა და ინოვაცია (RRI) არის კონცეფცია, რომელმაც ბოლო ათწლეულის განმავლობაში ევროკავშირში (EU) განსაკუთრებული ცნობადობა მოიპოვა

ეს არის გამჭვირვალე, ინტერაქტიული პროცესი, რომლის მეშვეობითაც საზოგადოებრივი აქტორები და ინოვატორები ერთმანეთის მიმართ პასუხისმგებლიანები ხდებიან შემდეგი მიზნით:

1. (ეთიკური) მისაღებობა,
2. მდგრადობა და,
3. საზოგადოებრივი სასურველობა

ინოვაციური პროცესისა და მისი საბაზრო პროდუქტების.

ეს ხელს უწყობს მეცნიერული და ტექნოლოგიური პროგრესის სათანადოდ ინტეგრირებას ჩვენს საზოგადოებაში.

პასუხისმგებლიანი კვლევისა და ინოვაციის პოლიტიკის ძირითადი საკითხები და აქტორები

ბოლო ათწლეულების განმავლობაში მრავალი მცდელობა იყო მეცნიერებასა და საზოგადოებას შორის მანძილის შემცირების, რამაც "ჰორიზონტი 2020"-ის ფარგლებში ევროპის მასშტაბით მიდგომის ჩამოყალიბებას მისცა ბიძგი, სახელწოდებით პასუხისმგებლიანი კვლევა და ინოვაცია (RRI).

RRI მიზნად ისახავს კვლევასა და ინოვაციასთან დაკავშირებული საკითხების გასაჯაროებას, მათი შედეგების წინასწარ გათვალისწინებას და საზოგადოების ჩართვას იმის განხილვაში, თუ როგორ შეუძლია მეცნიერებასა და ტექნოლოგიას დაგვეხმაროს ისეთი სამყაროსა და საზოგადოების შექმნაში, როგორიც მომავალი თაობებისთვის გვსურს.

პასუხისმგებლიანი კვლევისა და ინოვაციის პრინციპები

ევროკომისიამ წარმოადგინა უფრო კონკრეტული ნორმატიული ორიენტაციები ექვსი პოლიტიკური პრინციპის სახით, რომლებიც RRI-მ უნდა განავითაროს:

1. **ეთიკა:** ერთი მხრივ, ფოკუსირებულია კვლევის ინტეგრიტეტზე, ხოლო მეორე მხრივ — მეცნიერებასა და საზოგადოებაზე
2. **გენდერული თანასწორობა**: გულისხმობს გენდერულად დაბალანსებული გუნდების ხელშეწყობას, გადაწყვეტილების მიმღებ ორგანოებში გენდერული ბალანსის უზრუნველყოფას და კვლევისა და ინოვაციის (R&I) პროცესში გენდერული განზომილების მუდმივ გათვალისწინებას
3. **მმართველობა**: მოწყობილობები, რომლებიც მისაღებ და სასურველ მომავალს განაპირობებს, უნდა იყოს მდგრადი და მოქნილი კვლევისა და ინოვაციების (R&I) არაპროგნოზირებად განვითარებაზე; საკმარისად ნაცნობი, რომ შეესაბამებოდეს R&I-ის არსებულ პრაქტიკას; პასუხისმგებლობა და ანგარიშვალდებულება გაანაწილოს ყველა აქტორს შორის; და უზრუნველყოს მმართველობის ინსტრუმენტები, რომლებიც რეალურად ხელს შეუწყობს ამ გაზიარებულ პასუხისმგებლობას.
4. **ღია წვდომა**: ეხება სამეცნიერო ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობისა და მფლობელობის საკითხებს. სამეცნიერო ნაშრომებზე თავისუფალ და ადრეულ წვდომას შეუძლია გააუმჯობესოს სამეცნიერო კვლევების ხარისხი და ხელი შეუწყოს სწრაფ ინოვაციას, კოლეგებს შორის კონსტრუქციულ თანამშრომლობას და სამოქალაქო საზოგადოებასთან პროდუქტიულ დიალოგს.
5. **საზოგადოების ჩართულობა**: ხელს უწყობს კვლევისა და ინოვაციის პროცესების კოლაბორაციულ და მრავალმხრივ ბუნებას: ყველა საზოგადოებრივი აქტორი მთელი პროცესის განმავლობაში თანამშრომლობს, რათა მისი შედეგები საზოგადოების ღირებულებებს, საჭიროებებსა და მოლოდინებს შეუსაბამოს.
6. **მეცნიერული განათლება**: ფოკუსირებულია არსებული საგანმანათლებლო პროცესის გაუმჯობესებაზე, რათა მოქალაქეები უკეთ აღიჭურვონ საჭირო ცოდნითა და უნარებით, რომლებიც მათ კვლევისა და ინოვაციების შესახებ დებატებში მონაწილეობის საშუალებას მისცემს; და მკვლევართა რაოდენობის გაზრდაზე.

RRI პრინციპები

მდგრადი ინოვაციებისკენ მიმართული აქტორები იღებენ ვალდებულებას, დაიცვან შემდეგი პრინციპები:

- **გამჭვირვალობა**: ღია ინოვაციებში ჩართულობით, ინოვაციების მიზნებისა და პოტენციური შედეგების, ასევე მათთან დაკავშირებული გაურკვევლობების განხილვითა და ღიად გამჟღავნებით.
- **მონაწილეობა და ჩართულობა**: ფართოდ და მრავალფეროვნად წარმოდგენილი ადამიანების ჩართულობით თანაბარ პირობებში (ჩართულობითი ინოვაციური პროცესები) და მათი საჭიროებების გათვალისწინებით.
- **მმართველობა**: პასუხისმგებლიანი ინოვაციებისთვის შესაძლებლობების განვითარების, ინოვაციებსა და მდგრადი განვითარების მართვას შორის კავშირების გაძლიერებისა და გენდერული თანასწორობის დანერგვის გზით.
- **პროგნოზირება**: რისკებისა და ფართო გავლენის შეფასებით (რისკების მართვა და სათანადო გულმოდგინება), ეთიკური შეზღუდვების გათვალისწინებით, უარყოფითი გავლენის ადრეული გაფრთხილებების მიღებით და ზიანის შემცირებით.
- **მდგრადობა**: ინოვაციების მიმართვით პლანეტის, ადამიანებისა და მოგების (სამმაგი შედეგი)კენ და გაზიარებული ღირებულების გაზრდით (კომპანიისა და საზოგადოებისთვის).

RRI მიზნად ისახავს შექმნას საზოგადოება, სადაც კვლევისა და ინოვაციის პრაქტიკა მდგრადი, ეთიკურად მისაღები და სოციალურად სასურველი შედეგებისკენ ისწრაფვის.

RRI ამას ისე ახორციელებს, რომ ჩვენი მომავლის პასუხისმგებლობა გაზიარებული იყოს კვლევისა და ინოვაციის პროცესით დაზარალებული და მასში ჩართული ყველა ადამიანისა და ინსტიტუციის მიერ.

RRI პროცესის მოთხოვნები

RRI-ს ინსტრუმენტები (https://rri-tools.eu/), შეიმუშავა ჩარჩო, რომელიც დინამიკური, იტერაციული გზით ხელს უწყობს RRI-ის შედეგებს, რათა მოიძებნოს ევროკომისიის მიერ ფორმულირებული საზოგადოებრივი გამოწვევების გადაჭრის გზები.

RRI პროცესის მოთხოვნები, შემუშავებული RRI-Tools-ის მიერ

ნახატის წყარო: (Kupper et al., 2015)

RRI-Tools-ის მიერ შემუშავებული RRI პროცესის ოთხი მოთხოვნა

მრავალფეროვნება და ინკლუზია

მრავალფეროვანმა და ინკლუზიურმა RRI პროცესებმა უნდა მოითხოვოს მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების განვითარების ადრეულ ეტაპზე ფართო სპექტრის დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა, როგორც ნორმატიული დემოკრატიული მიზეზების გამო, ასევე ექსპერტიზის, დისციპლინებისა და პერსპექტივების წყაროების გასაფართოებლად და გასამრავალფეროვნებლად. ამ თვალსაზრისით, ინკლუზიურმა პრაქტიკამ მრავალფეროვან პრაქტიკამდე უნდა მიიყვანოს. პირიქით, მრავალფეროვანი პრაქტიკა უფრო მეტად ინკლუზიურია.

გამჭვირვალობა და ღიაობა

ღიაობა და გამჭვირვალობა ანგარიშვალდებულების, პასუხისმგებლობის და, შესაბამისად, ვალდებულების პირობებია. ეს მნიშვნელოვანი ასპექტია საზოგადოებისთვის მეცნიერებასა და პოლიტიკაში ნდობის დასამყარებლად. თუმცა, მეტი ღიაობა ავტომატურად არ იწვევს მეტ ნდობას: ინფორმაცია უნდა იყოს მორგებული დაინტერესებული მხარეების საჭიროებებზე, რათა მათთვის გასაგები იყოს.

წინასწარგანჭვრეტი და რეფლექსურობა

ის ერთდროულად გულისხმობს იმის გააზრებას, თუ როგორ აყალიბებს კვლევისა და ინოვაციების ამჟამინდელი დინამიკა მომავალს, და მომავლის ხედვას. ამგვარად, ადამიანი საკუთარ თავს მომავალი გამოწვევების საპასუხოდ მოქმედების საშუალებას აძლევს. სათანადო მოქმედებისა და მიმართულების ცვლილებებისადმი ღიაობისთვის ასევე აუცილებელია რეფლექსიურობა. ეს რეფლექსიურობა გულისხმობს შესაბამისი პრობლემების განმარტებების, ვალდებულებების, პრაქტიკების, ასევე ინდივიდუალური და ინსტიტუციური ღირებულებების, დაშვებებისა და რუტინების შესწავლას.

რეაგირების უნარი და ადაპტაციური ცვლილება

რეაგირების უნარი ნიშნავს ახლად წარმოქმნილ ცოდნაზე, პერსპექტივებზე, შეხედულებებსა და ნორმებზე რეაგირებას. რეაგირების უნარი ადაპტაციური ცვლილების წინაპირობაა. RRI მოითხოვს ცვალებად გარემოებებზე, ახალ შეხედულებებსა და დაინტერესებული მხარეებისა და საზოგადოების ღირებულებებზე რეაგირებით აზროვნებისა და ქცევის არსებული ჩვევებისა და ზოგადი ორგანიზაციული სტრუქტურებისა და სისტემების შეცვლის ან ფორმირების უნარს.

RRI-ის შედეგები და შესაბამისი KPI-ები

RRI-ის დანერგვა მიზნად ისახავს შემდეგ შედეგებს:

1. სასწავლო შედეგები	2. კვლევისა და ინოვაციის შედეგები	3. საზოგადოებრივი გამოწვევების გადაჭრის გზები
1ა ჩართული საზოგადოება	2ა ეთიკურად მისაღები	3ა ჯანმრთელობა, დემოგრაფიული ცვლილება და კეთილდღეობა;
1ბ პასუხისმგებლიანი აქტორები	2b მდგრადი	3ბ სურსათის უვნებლობა, მდგრადი სოფლის მეურნეობა და სატყეო მეურნეობა, საზღვაო, საზღვაო და შიდა წყლების კვლევა და ბიოეკონომიკა;
1c პასუხისმგებლიანი ინსტიტუტები	2c სოციალურად სასურველი	3c უსაფრთხო, სუფთა და ეფექტიანი ენერგია;
		3d ჭკვიანი, მწვანე და ინტეგრირებული ტრანსპორტი;
		3ე კლიმატის მოქმედება, გარემოს დაცვა, რესურსების ეფექტიანობა და ნედლეული;
		3f ევროპა ცვალებად სამყაროში - ინკლუზიური, ინოვაციური და რეფლექსიური საზოგადოებები;
		3g უსაფრთხო საზოგადოებები - ევროპისა და მისი მოქალაქეების თავისუფლებისა და უსაფრთხოების დაცვა.

წყარო: Kupper et al. 2015

RRI გულისხმობს კვლევისა და ინოვაციური პროცესების სამომავლო შედეგების პროგნოზირებას.

რეალური კვლევისა და ინოვაციის პრაქტიკების განვითარებამდე ამ შედეგების წინასწარ განსაზღვრა რთულია, თუ შეუძლებელი არა.

RRI-ის ძირითადი შედეგების ინდიკატორების (1) სხვადასხვა მიდგომა

(1) PRISMA-Project-ის RRI-ის KPI-ები - RRI-ის პრაქტიკული სახელმძღვანელო, შექმნილი "ჰორიზონტი 2020"-ის ფარგლებში

RRI-ის მონიტორინგისთვის მთავარი შედეგის მაჩვენებლები (Key Performance Indicators) დაგვეხმარება RRI-ის აქტივობების შეთავსებაში მთავარ ბიზნეს მამოძრავებელ ფაქტორებთან და პროცესებთან, RRI-ის "შედეგების" უწყვეტი გაუმჯობესების სტიმულირებაში და ორგანიზაციის დონეზე მდგრადი განვითარების შესახებ რეგულარულ ანგარიშგებაში RRI-ის ასპექტების გათვალისწინების შესაძლებლობის შექმნაში.

	პუნქტი	RRI-ის კპი-ები	KPI-ების გასაზომი რაოდენობრივი პარამეტრების მაგალითები
პროგნოზირება და რეფლექსია	1	მორალური ღირებულებების ცნობიერება	- წელიწადში ტრენინგების/შეხვედრების რაოდენობა ინოვაციურ სტრატეგიასა და ძირითად საქმიანობასთან დაკავშირებული მორალური ღირებულებების შესასწავლად და მათზე რეფლექსირებისთვის
	2	ინოვაციების ეთიკური საკითხების ცნობიერება	- წელიწადში ტრენინგების/შეხვედრების რაოდენობა, რომელთა მიზანია სოციალური და ეთიკური ღირებულებების კონკრეტულ კვლევასა და ინოვაციების (R&I/R&D) პროექტებში ინტეგრაციაზე რეფლექსია
	3	კომპანია მორალური ღირებულებებს თავის ინოვაციებში?	- RRI პრინციპები ფორმალურად ინტეგრირებული კომპანიის მისიასა და ხედვაში (მაგ., ეთიკის ქცევის კოდექსი) - წელიწადში მეცნიერების, ტექნოლოგიების, ინჟინერიისა და მათემატიკის (სტი) იმ პროექტების რაოდენობა, სადაც მორალური ღირებულებები აქტიურად არის ჩართული ინოვაციურ სტრატეგიებსა და ტექნოლოგიურ დიზაინში
	4	ანგარიშობს თუ არა კომპანია (აქტიურად) თავისი ინოვაციების სოციალურ ეფექტებს?	- წელიწადში R&I/R&D პროექტების რაოდენობა, სადაც შიდა/გარე დაინტერესებული მხარეები პროდუქტის განვითარების ადრეული ეტაპებიდან იყვნენ ჩართულნი - საკონსულტაციო ინიციატივების რაოდენობა სხვა ინოვატორებთან და გარე მრჩევლებთან R&I/R&D პროექტების სოციალური გავლენის განსახილველად და გასაზღვრისთვის - წელიწადში კომპანიის მიერ ორგანიზებული დაინტერესებული მხარეების ჩართულობის ინიციატივების რაოდენობა
ინკლუზიურობა	5	დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა	- წელიწადში R&I/R&D პროექტების რაოდენობა, რომელთა გეგმებშიც გათვალისწინებულია დაინტერესებული მხარეების აქტიური ჩართულობა - წელიწადში R&I/R&D პროექტების რაოდენობა, სადაც საბოლოო მომხმარებლებთან ჩართულობა განხორციელდა
	6	გენდერული მრავალფეროვნება	- კომპანიის R&I/R&D ფუნქციებში/გუნდებში ჩართული კაცებისა და ქალების პროცენტული მაჩვენებელი
	7	გამჭვირვალობა და პასუხისმგებლობა RRI-სთან დაკავშირებულ არჩევანზე	- კომპანიის დონეზე შემუშავებული ოფიციალური საკომუნიკაციო სტრატეგია, რათა უზრუნველყოფილ იქნას RRI-ის ყველაზე რელევანტური არჩევანის ახსნა კომპანიის ძირითად დოკუმენტებსა და/ან ვებსაიტზე - [illegible] - ღია წვდომის პუბლიკაციების რაოდენობა - ღონისძიებების, ვებგვერდების ან სოციალურ მედიაში არხების (ან მსგავსი) რაოდენობა, რომლებიც პროექტის შედეგებს საზოგადოებისთვისავრცელებენ
რეაგირების უნარი	8	სწავლის მექანიზმები საზოგადოებრივი და სოციალური ღირებულებების პროდუქტის განვითარებაში გათვალისწინებისთვის	- მომხმარებელზე ორიენტირებული მიდგომების რაოდენობა წელიწადში, რომლებიც ფორმალურად ინტეგრირებულია კომპანიის ინოვაციურ მოდელში (მაგ., მომხმარებელზე ორიენტირებული დიზაინი, თანადამუშავება) - წელიწადში განხორციელებული მომხმარებლის გამოკითხვების ინსტრუმენტების რაოდენობა (ახალ) საზოგადოებრივ მოთხოვნებსა და განვითარებაზე რეაგირების მიზნით
	9	საზოგადოებრივ მიზნებთან შესაბამისობის უნარი	- წელიწადში სოციალურ/ეთიკურად ორიენტირებული პროდუქტების/სერვისების მიმართულებით განხორციელებული კვლევისა და ინოვაციის (R&I/R&D) პროექტების რაოდენობა
	10	RRI-ის გავლენის აქტიური მონიტორინგი	- წლიური R&I/R&D პროექტების პროცენტული მაჩვენებელი, რომლებიც იყენებენ გავლენის ანალიზის სტრატეგიებს (მაგ., რისკების მართვა, ეთიკური/სოციალური გავლენის ანალიზი და ა.შ.) - დანერგილია ფორმალური გარე აუდიტორული პროცედურები (მინიმუმ წლიური საფუძველი) კომპანიის არაფინანსური ღირებულებების მონიტორინგისთვის

RiHEI

RRI-ის ძირითადი შედეგის მაჩვენებლების (KPI) სხვადასხვა მიდგომა (1)

(2) ORBIT-ის თვითშეფასების ინსტრუმენტი

ORBIT-ის თვითშეფასების ინსტრუმენტი განხორციელებულია ონლაინ გამოკითხვის სახით, რომელიც 10 ძირითად ნაწილს მოიცავს: შესავალი, თქვენი პროექტი, პროგნოზირება, რეფლექსია, ჩართულობა, მმართველობა, გენდერი, ღია მეცნიერება, მეცნიერული განათლება და ეთიკა (https://www.orbit-rri.org/tools/sat/#gf_81).

წინადადებული ინსტრუმენტი გამოიყენება იმ დონის დასადგენად, თუ რამდენად შეესაბამებით პასუხისმგებლიანი კვლევისა და ინოვაციის პრინციპებსა და პრაქტიკას

წყარო: https://www.orbit-rri.org/tools/self-assessment-tool-free/

როგორ დავნერგოთ RRI უმაღლესი განათლების დაწესებულებების სტრატეგიებში?

- უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებების ინოვაციურ სტრატეგიაში RRI-ის პრინციპების ჩართვამ შეიძლება შექმნას სხვადასხვა შესაძლებლობა, მაგრამ ასევე წარმოშვას გარკვეული გამოწვევები, განსაკუთრებით განხორციელების ფაზაში.

- სასურველი RRI შედეგების მისაღწევად, პროცესები კოორდინირებულად უნდა წარიმართოს.

ძირითადი საკითხები:

1. ყველა დაინტერესებული მხარის ცნობიერების ამაღლება RRI-ის პრინციპების შესახებ

2. ნაბიჯ-ნაბიჯ გეგმა RRI პრინციპების შესაბამისად "მცოცხალი ლაბორატორიის" დაარსებისთვის

3. RRI-ს შესაბამისი "მცოცხალი ლაბორატორიებისთვის" სასარგებლო ინსტრუმენტები და მეთოდები

რატომ უნდა დაიწყონ უნივერსიტეტებმა ყველა დაინტერესებული მხარისთვის RRI-ის შესახებ ცნობიერების ამაღლება?

კვლევისა და ინოვაციების პრაქტიკაში ჩართული ყველა დაინტერესებული მხარე ხდება ურთიერთპასუხისმგებელი და იზიარებს პასუხისმგებლობას შედეგებსა და პროცესის მოთხოვნებთან დაკავშირებით.

როგორ ვუწყობთ ხელს ცნობიერების ამაღლებას?

- ამისათვის საჭიროა ინფორმაციული და ინტერაქტიული ტრენინგების ჩატარება მრავალმხრივ გარემოში:
- ლექციის სტილის ტრენინგები
- ინტერაქტიული ვორქშოფები
- გუნდური მუშაობა
- მენტორობა

არის თუ არა მრავალმხრივ დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა ყოველთვის საუკეთესო ვარიანტი?

არა. დაინტერესებული მხარეებისთვის სპეციფიკური ტრენინგი ხელს უწყობს საერთო ენის გამონახვას, როდესაც სხვადასხვა დაინტერესებული მხარის ენა ან ცოდნა მკვეთრად განსხვავდება ერთმანეთისგან.

როგორ დავნერგოთ RRI უმაღლესი განათლების დაწესებულებების სტრატეგიებში

პრაქტიკული რჩევები

1. **იცოდეთ თქვენი აუდიტორია:** თითოეული დაინტერესებული მხარის მოლოდინების, სწავლის სტილისა და სწავლის შედეგების იდენტიფიცირებას შეუძლია პროცესის მხარდაჭერა.
2. **შეცდომებისგან სწავლა:** ექსპერიმენტული კვლევები აჩვენებს, რომ შეცდომებზე დაფუძნებული სწავლა, რომელსაც შემდგომ კორექტირებული უკუკავშირი მოჰყვება, სასარგებლოა სწავლის პროცესისთვის.
3. **დაინტერესებულ მხარეებს შორის რეფლექსური სწავლების ხელშეწყობა:** რეფლექსური სწავლა გულისხმობს სწავლის პროცესის განმავლობაში თქვენი ცოდნის, უნარებისა და შედეგების აქტიურ მონიტორინგსა და შეფასებას პროცესისა და მასთან დაკავშირებული შედეგების გასაუმჯობესებლად.

საუნივერსიტეტო თვითშეფასების ინსტრუმენტი – საჭიროება

- არსებობს აუცილებლობა, შემუშავდეს თვითშეფასების ინსტრუმენტი უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში RRI-ის ინტეგრაციის დონის შესაფასებლად.
- პროცესი უნდა დახვეწილ იქნას და დაგეგმვა უნდა განხორციელდეს თვითკრიტიკული პერსპექტივიდან, რაც ხელს შეუწყობს მეწარმეობას.

RRI-ის ხედვის განმსაზღვრელი ძირითადი ფაქტორები შეიძლება შეჯამდეს, როგორც:

- თანამშრომლობასა და ძალაუფლებასთან დაკავშირებული,
- ფაქტორები, რომლებიც უზრუნველყოფენ ადამიანების სოციალურ და მორალურ კეთილდღეობას და ამით, პროცესში შეუძლიათ მომავალი მდგრადობის გეგმების ინტეგრირება,
- და პროცესის გაუმჯობესებაზე დაფუძნებული ფაქტორები, რომლებიც თავსებადია ინდივიდებისა და დაწესებულებებისთვის თანამშრომლობის პრინციპთან.

თვითშეფასების ინსტრუმენტები არის ინსტიტუტებსა და ორგანიზაციებში RRI-ის ინსტრუმენტებთან დაკავშირებით შესრულებული სამუშაოს უმნიშვნელოვანესი ელემენტი.

ხელმისაწვდომი თვითშეფასების ინსტრუმენტების დაუფლება აუცილებელია უმაღლესი განათლების დაწესებულებების განვითარებისა და მათი მიერ მიღებული ძირითადი პრინციპების ასახსნელად.

საუნივერსიტეტო თვითშეფასების ინსტრუმენტი

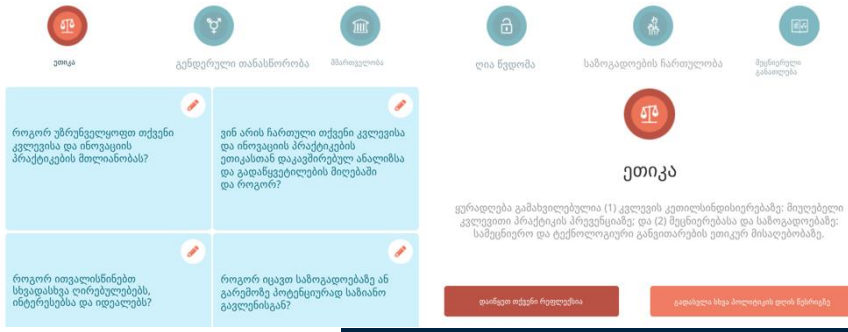

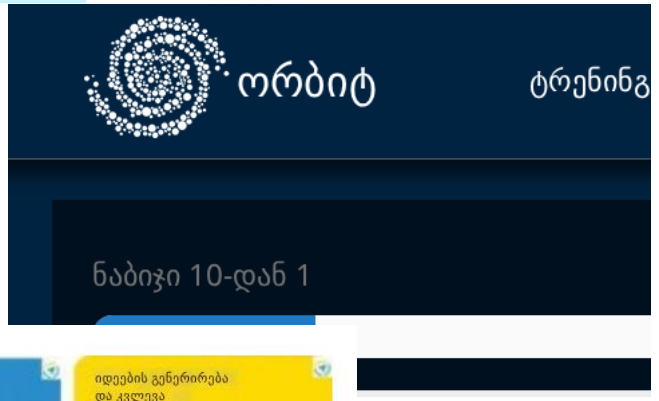

არსებული RRI-სთან დაკავშირებული თვითშეფასების ინსტრუმენტების მაგალითები

- RRI-ის თვითრეფლექსიის ინსტრუმენტი - https://rri-tools.eu/en/self-reflection-tool

- ORBIT-ის თვითშეფასების ინსტრუმენტი - https://orbit-rri.org/tools/self-assessment-tool/

- პასუხისმგებლიანი ინოვაციის თვითშემოწმების ინსტრუმენტ https://innovation-compass.eu/self-check/

ახალგაზრდული სამოქალაქო მეცნიერება

მოქალაქეთა მეცნიერება - კონცეფცია

მოქალაქეთა მეცნიერება არის კვლევა, რომელიც ტარდება ფართო საზოგადოების, მოყვარული/არაპროფესიონალი მკვლევრების ან მონაწილეების ჩართულობით მეცნიერების, სოციალური მეცნიერებისა და მრავალი სხვა დისციპლინის სფეროში. მოქალაქეთა მეცნიერების ზუსტი განმარტების რამდენიმე ვარიაცია არსებობს და სხვადასხვა პირებსა და ორგანიზაციებს საკუთარი ინტერპრეტაცია აქვთ იმის შესახებ, თუ რას მოიცავს ის.

წყარო: ვოჰლანდი, რედ. (2021)

მოქალაქეთა მეცნიერების ანალიტიკური განზომილებები

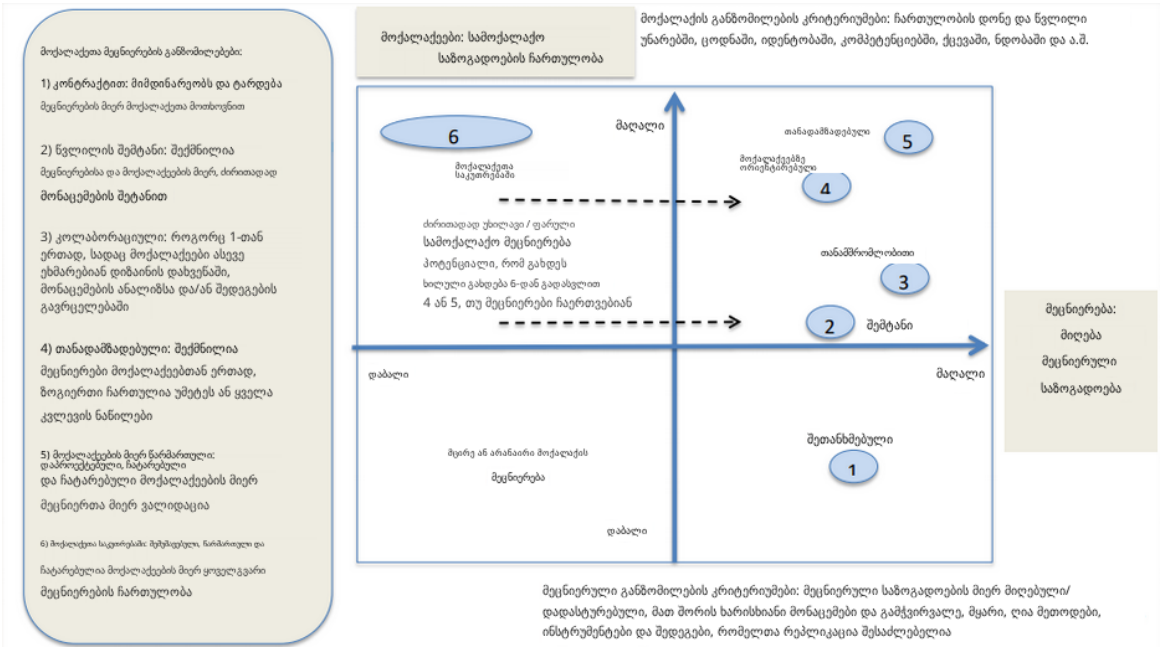

წყარო: მანცონი და სხვ. (2021)

ახალგაზრდული სამოქალაქო მეცნიერება – გამოწვევა მეცნიერების განვითარებისთვის

მოქალაქეთა მეცნიერება მოიცავს აკადემიური წრეების წარმომადგენლებისა და ახალგაზრდა მკვლევრების მიერ ადგილობრივი ცოცხალი ლაბორატორიების შექმნას, ინტერვიუების ჩატარებას, დიალოგის ფორუმების განვითარებას, ადგილობრივი და ეროვნული ვორქშოფების ორგანიზებას და სპეციალურად შექმნილი აპლიკაციის გამოყენებას ინკლუზიისა და ექსკლუზიის ყოველდღიური გამოცდილების შესაგროვებლად და გასაზიარებლად. ის ასევე მოიცავს ჩვენი გავლენის კოლექტიურ შეფასებას და იმის ანალიზს, თუ როგორ იმუშავა თანაშექმნილმა მოქალაქეთა სოციალურმა მეცნიერებამ სხვადასხვა შემთხვევებში და თითოეულ მათგანში.

წყარო: https://www.ecsa.ngo/cases/youcount-youth-citizen-science/

სამოქალაქო სოციალური მეცნიერება განისაზღვრება, როგორც თანაბარი თანამშრომლობა მოქალაქეთა ჯგუფებს (თანამკვლევრებს), რომლებსაც საერთო სოციალური საზრუნავი აერთიანებთ, და აკადემიურ მკვლევრებს შორის. ახალგაზრდული სამოქალაქო სოციალური მეცნიერება გულისხმობს თანაბარ თანამშრომლობას ახალგაზრდა მოქალაქე-მეცნიერებსა და აკადემიურ მკვლევრებს შორის. თუმცა, ახალგაზრდა მოქალაქე-მეცნიერების ჩართვა კვლევით პროცესებში აკადემიურ მკვლევრებთან თანასწორად მთელ რიგ ახალ გამოწვევებს ქმნის, რომლებსაც საგულდაგულო შესწავლა სჭირდება.

წყარო: https://www.youcountproject.eu/about-the-project/what-is-youth-citizen-science

CC BY NC SA

Co-funded by
the European Union

www.რიჰეი.eu